

**Domnului Igor Grosu,
Președinte al Parlamentului Republicii Moldova**

Stimate domnule Președinte al Parlamentului,

La 11 iulie a.c. au avut loc alegerile parlamentare anticipate.

La 23 iulie a.c., Curtea Constituțională a pronunțat Hotărârea nr. 20 cu privire la confirmarea rezultatelor alegerilor parlamentare anticipate din 11 iulie 2021 și validarea mandatelor deputaților aleși.

Prin Decretul Președintelui Republicii Moldova nr.128-IX din 30 iulie 2021, subsemnata Natalia Gavrilița am fost desemnată în calitate de candidat la funcția de Prim-ministru al Guvernului și, totodată, autorizată să întocmesc Programul de activitate și lista Guvernului, pentru a fi prezentate Parlamentului spre examinare.

Urmare acestora, prezint Parlamentului Republicii Moldova, conform anexei, Programul de activitate, lista Guvernului și lista ministerelor.

Potrivit art.98 alin.(2) din Constituție, „Candidatul pentru funcția de Prim-ministru va cere, în termen de 15 zile de la desemnare, votul de încredere al Parlamentului asupra programului de activitate și a întregii liste a Guvernului”.

Totodată, conform tezei întâi din art.98 alin.(3) al Legii Supreme, „Programul de activitate și lista Guvernului se dezbat în ședința Parlamentului”.

Urmare celor expuse, solicit să asigurați includerea chestiunii vizând acordarea votului de încredere asupra Programului de activitate al Guvernului și a listei Guvernului în ordinea de zi a ședinței plene a Parlamentului, în vederea dezbaterii acestora în cadrul ședinței respective.

Anexă:

Programul de activitate al Guvernului

Lista Guvernului, CV-urile, buletinele de identitate, cazierile judiciare și diplomele de studii ale membrilor Guvernului

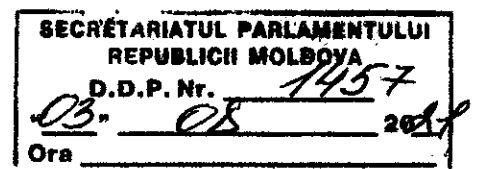
Lista ministerelor

N. Gavrilița

Natalia Gavrilița,

Candidat la funcția de Prim-ministru al Guvernului

3 august 2021

LISTA GUVERNULUI

GAVRILIȚA Natalia	– Prim-ministru
KULMINSKI Vlad	– viceprim-ministru pentru reintegrare
ȚURCANU Iurie	– viceprim-ministru pentru digitalizare
SPÎNU Andrei	– viceprim-ministru, ministru al infrastructurii și dezvoltării regionale
POPESCU Nicu	– viceprim-ministru, ministru al afacerilor externe și integrării europene
BUDIANSCHI Dumitru	– ministru al finanțelor
GAIBU Sergiu	– ministru al economiei
LITVINENCO Sergiu	– ministru al justiției
GHERCIU Viorel	– ministru al agriculturii și industriei alimentare
NEMERENCO Ala	– ministru al sănătății
NOSATÎI Anatolie	– ministru al apărării
REVENCO Ana	– ministru al afacerilor interne
TOPALĂ Anatolie	– ministru al educației și cercetării
PRODAN Sergiu	– ministru al culturii
CANTARAGIU Iuliana	– ministru al mediului
SPATARI Marcel	– ministru al muncii și protecției sociale

LISTA MINISTERELOR

Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale

Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene

Ministerul Justiției

Ministerul Finanțelor

Ministerul Economiei

Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare

Ministerul Apărării

Ministerul Afacerilor Interne

Ministerul Educației și Cercetării

Ministerul Culturii

Ministerul Sănătății

Ministerul Muncii și Protecției Sociale

Ministerul Mediului

PROGRAM DE ACTIVITATE AL
GUVERNULUI

MOLDOVA
VREMURILOR
BUNE

3 august 2021

I. Introducere

Prezentul program de guvernare vine într-un moment crucial pentru Republica Moldova. La cei 30 de ani de independență marcați în 2021, societatea moldovenească nutrește sentimente mixte. Pe de o parte, constatăm o profundă dezamăgire față de felul în care a fost guvernat statul, față de comportamentul elitelor. Unii oameni nu mai au încredere în perspectiva unui trai bun în Republica Moldova. Pe de altă parte, mobilizarea exemplară, atât în țară, cât și în diasporă, în cadrul alegerilor prezidențiale 2020 și al alegerilor parlamentare 2021, arată o înaltă responsabilitate civică din partea multor cetățeni și așteptările lor majore în legătură cu schimbările profunde și ireversibile care trebuie să se producă în țară. Oamenii s-au săturat să fie guvernați de politicieni corupți, incompetenți și indiferenți, iar rezultatele alegerilor confirmă acest lucru.

Republica Moldova suferă de multiple slăbiciuni structurale aprofundate de calitatea slabă a guvernării de-a lungul anilor. Sărăcia și deznădejdea au cuprins pătri largi ale societății. Instituții ale statului au fost aservite intereselor unor grupuri criminale. Întreprinderi de stat au ajuns în prag de faliment după ce ani la rând au fost furate de conduceri legate de grupări corupte. Încrederea în sistemul de justiție este la minime istorice. Confrunțați cu nevoia de supraviețuire sau în căutarea unei vieți mai bune, mulți cetățeni au emigrat. Admirăm realizările pe care ei și copiii lor le obțin peste hotare în economie, muncă, sport, știință, artă, dar, în același timp, conștientizăm ce potențial enorm a pierdut țara.

Programul de guvernare „Moldova vremurilor bune” are drept scop crearea aici, la noi acasă, a unor asemenea condiții încât fiecare om să-și poată realiza propriile vise și propriul potențial, pentru ca familiile să trăiască împreună, cu părinții lângă copiii lor. „Moldova vremurilor bune” va ajuta societatea să se elibereze de frică, oamenii - să capete încredere în forțele proprii, economia - să se dezvolte fără obstacole, iar instituțiile de stat - să acționeze în numele și în interesul cetățenilor.

Conștientizăm cât de mari sunt așteptările cetățenilor. Pandemia de COVID-19 și criza economică face sarcina noastră mai complexă, dar și mai urgentă. Vom acționa cu multă responsabilitate, vigilență și profesionalism pentru a răspunde provocărilor imediate pe plan epidemiologic și economic și vom veni cu un pachet de măsuri imediate pentru a susține categoriile vulnerabile.

În același timp, vom urmări cu perseverență obiectivele de dezvoltare pe termen mediu, cele legate de reducerea durabilă a sărăciei, crearea locurilor de muncă bine plătite, asigurând condiții pentru creșterea productivității muncii, stimularea unor investiții locale și străine pentru creșterea și diversificarea capacităților naționale de producție, adaptarea societății la schimbările climatice globale, îmbunătățirea cardinală a politicilor și a guvernării, reabilitarea mediului ambiant, asigurarea securității statului și cetățenilor etc.

Complexitatea agendei pe care ne-o propunem implică măsuri legislative și instituționale ferme, pe alocuri, poate chiar excepționale. Suntem hotărâți să începem cu o curățare profundă a instituțiilor statului și cu numirea în funcții-cheie a unor profesioniști integri. Știm că acest demers nu va fi unul ușor și că va întâmpina rezistență din partea vechiului sistem. Suntem hotărâți să depășim greutățile și să valorificăm această oportunitate istorică când Parlamentul, Președintele și Guvernul sunt uniți în jurul unei viziuni de țară comune și sunt capabili și determinați să acționeze pentru materializarea acesteia în interesul cetățeanului.

II. Principalele provocări de dezvoltare a Republicii Moldova

Republica Moldova se confruntă cu un șir de probleme structurale și provocări de dezvoltare care afectează bunăstarea oamenilor și a întregii țări:

Calitatea scăzută a guvernării. Aceasta este o problemă cronică care a amplificat problemele și vulnerabilitățile structurale ale țării și a ruinat încrederea oamenilor în instituțiile statului. Corupția, conflictele de interese, eșecurile majore în asigurarea supremației legii, în prevenirea și combaterea spălării banilor și în administrarea întreprinderilor de stat – acestea sunt cele mai semnificative eșecuri de guvernare care sunt reflectate în toate ratingurile internaționale relevante, dar și în sondajele de opinie publică naționale. Corupția politică a făcut posibilă o multitudine de scheme de delapidare a avuției naționale și de îmbogățire ilicită, toate pe fondul unei incapacități sau dezinteres de reacție din partea organelor de protecție a legii. Multe politici au fost elaborate în interesul unor grupuri de interese, cu ignorarea sau contrar interesului național. În mod uzual, ciclul de politici în Moldova s-a limitat la etapa de scriere a unor documente de politici, cu eșecuri mari la implementare și fără nici o evaluare de impact. Calitatea scăzută a guvernării este cauza fundamentală a răspunsului evaziv al statului la pandemia de COVID-19 și a managementului inadecvat al crizei de sănătate publică și a consecințelor economice ale acesteia.

Sărăcia, inegalitatea și vulnerabilitatea socioeconomică. În contextul unei creșteri economice modeste și neincluzive, țara se confruntă cu un nivel înalt de sărăcie, aceasta având consecințe negative asupra situației în familie, bunăstării copiilor, sănătății, climatului social și securității. Înainte de COVID-19, o pătrime din populația țării trăia sub limita pragului de sărăcie absolută, iar fiecare a zecea persoană nu avea resurse nici pentru necesarul de consum alimentar. Datele disponibile atestă că pandemia de COVID-19 a extins și mai mult sărăcia, amplificând inegalitățile în distribuția veniturilor. În același timp, profunzimea sărăciei este relativ mică, circa 3,7% în 2019 și estimativ 5% după COVID-19. Aceasta oferă încrederea că, în condițiile unor prestații sociale mai bine țintite și mai juste, precum și a unei cuprinderi mai largi a grupurilor vulnerabile în creșterea economică, sărăcia poate fi redusă substanțial și durabil.

Numărul mic al locurilor de muncă bine plătite. Sărăcia este explicată și de lipsa unor locuri de muncă atractive. Rata de ocupare era mică chiar și înainte de COVID-19: doar 53% pentru bărbați și 42% pentru femei în mediul urban, iar în rural și mai puțin, 39% pentru bărbați și 33% pentru femei. Principalele cauze care împiedică firmele să creeze mai multe locuri de muncă mai bine plătite sunt reglementările improprii, ineficiența și excesele din partea organelor de control, accesul limitat la piețe de desfacere și capital, competențele manageriale și tehnologice limitate. Neîncrederea în capacitatea statului de a gestiona fondurile publice și comunicarea ineficientă între autorități și mediul de afaceri a redus conformarea fiscală și a perpetuat fenomenul remunerării muncii „la negru”. Fragilitatea IMM-urilor moldovenești este demonstrată de faptul că doar 47% din firme supraviețuiesc la 1 an de la înființare și doar 40% - la 2 ani. Fenomenul global de automatizare și robotizare a proceselor de producție face tot mai irelevant „avantajul” salariilor mici pentru atragerea investițiilor și depreciază munca necalificată. Și în sectorul public, salariile mici descurajează intrarea și reținerea personalului calificat. În același timp, istoriile de succes ale unor firme cu capital local și străin, care au păstrat locurile de muncă chiar și în pandemia de COVID-19, atestă prezența unui potențial antreprenorial care abia urmează să fie valorificat.

Infrastructura subdezvoltată. Economia și societatea moldovenească se sufocă din cauza infrastructurii necalitative sau inaccesibile. Accesul la infrastructura digitală a progresat, dar încă este departe de a fi universal – doar 77% din gospodăriile urbane și 56% din cele rurale dispun de acces la Internet. Impactul nefast al accesului limitat s-a observat mai ales în perioada carantinei instituite în timpul pandemiei de COVID-19, când instituțiile școlare au trecut în regim de funcționare online. Circa 30% din drumurile naționale se află într-o stare mediocră, iar 35% – în stare rea sau foarte rea. Starea drumurilor locale este și mai gravă. Problema gazificării nu este rezolvată nici în orașe, unde 15% din gospodării nu sunt racordate la rețea, nici în sate, unde mai bine de 60% din gospodării sunt private de acest serviciu. Aproape 50% din gospodăriile casnice rurale nu au acces la surse sigure de apă. Pentru 90% din acestea sobele tradiționale sunt principalele surse de încălzire pe timp de iarnă – un simptom al sărăciei energetice acute. Doar 3% din gospodăriile rurale au acces la canalizare publică, circa 57% dețin sisteme proprii a căror siguranță nu este certă, în timp ce restul nu au niciun fel de sisteme de canalizare. Jumătate din școlile și grădinițele de la țară nu au sisteme sanitare sigure, aceasta fiind un handicap major de civilizație care trebuie urgent depășit.

Vulnerabilitatea la schimbările climatice. Expunerea directă a țării la schimbările climei este relevantă de faptul că cel mai sensibil sector – agricultura – are o pondere mare în PIB (circa 11%), în ocuparea populației (21%, fără a ține cont de populația ocupată în activități de subzistență) și în exporturi (24%). Expunerea este amplificată de rolul agriculturii în aprovizionarea cu materii prime a industriei alimentare naționale. Vulnerabilitatea agriculturii este determinată de tehnologiile depășite, insuficiența, inaccesibilitatea sau calitatea redusă a apei pentru irigare, gradul înalt de eroziune a solurilor, inadaptarea culturilor agricole și a raselor de animale la condițiile climatice mai aspre și insuficiența măsurilor, lucrărilor și soluțiilor tehnologice protective. Problema este amplificată de capacitatea scăzută de recuperare, mai ales a gospodăriilor agricole de subzistență. Impactul negativ al schimbărilor climatice se materializează și în alte sectoare economice – silvicultura, sectorul apei, transporturi, sănătate – precum și în sistemele ecologice esențiale. Infrastructura, serviciile și sistemele publice, sectorul imobiliar nu sunt suficient de adaptate schimbărilor climatice. Sectorul energetic, care este cel mai mare contribuabil la schimbările climatice, cu o pondere de peste 60% de emisii cu efect de seră, necesită a fi urgent modernizat pentru a diminua emisiile cu efect de seră ce contribuie la schimbările climatice.

Impactul uman asupra mediului. Inacțiunile din ultimele trei decenii au condus la o degradare constantă a mediului ambiant. Ne confruntăm cu o poluare excesivă a resurselor de apă, ceea ce limitează utilizarea acestora în scopuri de potabilizare, irigare, piscicultură și de agrement. Principalele surse de poluare sunt apele uzate neepurate, deșeurile, substanțele chimice gestionate inadecvat, inclusiv produsele fitosanitare folosite în agricultură. Gestionarea irațională a fondului forestier ne face mai vulnerabili la procesele schimbărilor climatice și la fenomenele meteorologice extreme. Practicile agricole intensive duc și la degradarea continuă a solurilor. Se atestă un supraconsum și în cazul resurselor forestiere, și al celor minerale, și al celor piscicole și cinegetice, inclusiv din cauza neaplicării ferme a sancțiunilor prevăzute de cadrul legislativ, a corupției și atribuirii netransparente a drepturilor de utilizare. În ansamblu, capacitatea de regenerare a resurselor naturale ale Republicii Moldova rămâne în urma ritmului de exploatare și poluare generat de activitatea umană. Aceasta are și un impact semnificativ asupra sănătății și calității vieții cetățenilor. Țara încă este departe de a deveni o economie circulară sau o economie verde, iar în societate încă nu a prins rădăcini cultura aprecierii și păstrării mediului ambiant.

Un sistem educațional adaptat insuficient la necesitățile societății. Educația este nu doar un bun și un scop în sine, dar, pe termen lung, cel mai important factor pentru dezvoltarea durabilă a țării. În virtutea unor decalaje mari de timp între alocarea resurselor și obținerea rezultatelor, sectorul educațional necesită intervenții și suport cât mai timpurii pentru a face față provocărilor. Problemele majore ale educației naționale includ racordarea cantitativă și calitativă insuficientă între oferta educațională și cererea pe piața muncii, deficitul acut de cadre didactice și manageriale calificate și motivate, centrarea prea puternică pe educația formală și ignorarea surselor de educație informală și non-formală, promovarea insuficientă a educației interculturale și a egalității, a deprinderilor antreprenoriale, abilităților civice și gândirii critice și deprinderilor de viață ale copiilor, progresul prea lent în preluarea și adaptarea noilor tehnologii educaționale, calitatea slabă a educației pe tot parcursul vieții. Centrate pe procesul didactic, multe instituții superioare de învățământ nu și-au dezvoltat alte funcții esențiale, inclusiv de cercetare, ajungând să se confrunte cu dileme existențiale din cauza scăderii numărului de studenți. Există însă și o serie de instituții care au dezvoltat impresionante parteneriate internaționale didactice, de cercetare și de mobilitate academică, precum și instituții de formare profesională care lucrează în strânsă corelare cu angajatorii privați și care dau motive de optimism privind multiplicarea acestor practici.

Sănătatea precară a populației. Pandemia de COVID-19 a scos în evidență importanța critică a sănătății ca bază a capitalului uman. În ultimele trei decenii, Republica Moldova a obținut progrese în reducerea mortalității infantile, a crescut și speranța de viață la naștere. Instituțiile medicale, chiar dacă nu peste tot în țară, sunt mai bine dotate cu echipamente moderne. Instruirea inițială și continuă a cadrelor medicale este apreciată ca una de succes. În pofida acestora, sănătatea populației este precară, mai ales în mediul rural, și persistă decalaje substanțiale în raport cu țările europene. Sistemul de protecție a sănătății se confruntă cu un exod al cadrelor medicale. În perioada 2014-2020 speranța de viață la naștere mai degrabă a stagnat, la nivelul de 65-66 ani pentru bărbați și 74-75 ani pentru femei, țara plasându-se cu circa 8-10 ani sub nivelul atins de țările europene. Tuberculoza și HIV/SIDA demonstrează o incidență atipic de înaltă pentru nivelul de venituri ale țării. În pofida unor politici restrictive, fumatul și abuzul de băuturi alcoolice rămân pe larg răspândite. Acestea, alături de stilul de viață sedentar, stresul continuu și alimentația dezechilibrată sunt principalii factori care fac ca maladiile netransmisibile să fie cauza a circa 85-90% din anii totali de viață de incapacitate. Acest factor implică un accent sporit pe măsuri de profilaxie și de stimulare a vieții sănătoase. În același timp, sunt necesare măsuri pentru echiparea mai egală a instituțiilor de sănătate din întreaga țară, precum și identificarea unor stimulente financiare și nefinanciare pentru stoparea exodului personalului medical.

Rata alarmantă a accidentelor și a infraționalității. Republica Moldova a reușit pe parcursul ultimului deceniu să mențină incidența crimelor grave și deosebit de grave la un nivel comparabil sau chiar mai mic decât cel al vecinilor de hotar. În schimb o serie de infracțiuni și de încălcări ale normelor de drept, care afectează direct și nemijlocit percepția sentimentului de siguranță și justiție, cum ar fi încălcările normelor în trafic, soldate cu accidente și victime, violența în familie și violența sexuală, escrocheriile și furturile au înregistrat o dinamică ce a erodat gradul de încredere în capacitatea de intervenție a forțelor de ordine, reacția la aceste incidente considerată formală și insuficientă. Aceste fenomene au un grad de prioritate comparativ jos în activitatea organelor de drept, din lipsa de instrumente legale și instituționale bine definite, fapt care conduce la perpetuarea culturii violenței în societate și alimentează sentimentul de "slăbiciune" a organelor de drept. În comparație cu majoritatea țărilor central-europene, riscul accidentelor rutiere, înecurilor și incendiilor, în special cu implicarea copiilor și minorilor este ridicat, iar eforturile organelor de drept și protecție pentru redresarea situației

și prevenirea acestor tipuri de incidente nu au fost destul de conjugate și structurate. S-au multiplicat și diversificat și infracțiunile împotriva omului sau proprietății comise cu utilizarea tehnologiilor informaționale. Acestea conduc la aprofundarea sărăciei și inechității sociale. Intensificarea criminalității transfrontaliere, cauzată de slăbirea cooperării, porozitatea pe anumite segmente de frontieră și interesele de grup constituie factori de risc ce necesită intervenție promptă și intensificarea cooperării internaționale.

Vulnerabilitatea la amenințările și riscurile de securitate a statului. În virtutea geografiei, capacităților mici și dotării insuficiente cu resurse, Republica Moldova este vulnerabilă la anumite amenințări și riscuri externe și interne. Tergiversarea soluționării conflictului transnistrean, produce efecte asupra securității țării pe multiple planuri: militar, economic, politic, ecologic, umanitar. Dependența asimetrică a țării de furnizorii externi de resurse energetice reprezintă o altă sursă de riscuri în adresa stabilității aprovizionării și predictibilității prețurilor. Deși sunt pe rol câteva proiecte de interconectare cu sistemul energetic european, acestea avansează prea lent. Într-un context de securitate regională complexă și imprevizibilă, Republica Moldova se confruntă și cu noi riscuri, de tip hibrid, în adresa securității sale, la care încă urmează a fi dezvoltate răspunsuri pe potrivă. Unii factori reprezintă provocări cu un potențial latent, cum ar fi nivelul înalt de corupție, sărăcia, migrația declinul demografic, lipsa coeziunii sociale și starea de criză în economia națională. Ținând cont de obiectivul de extindere a gradului de digitalizare a economiei, a serviciilor și instituțiilor publice, de introducere a opțiunilor de vot electronic, devin imperative și măsurile de contracarare a riscurilor și amenințărilor de tip cibernetic.

Emigrarea și îmbătrânirea populației, depopularea comunităților. Republica Moldova se confruntă cu o descreștere și o îmbătrânire rapidă a populației. Sunt tot mai multe localități rurale mici, izolate, populate majoritar de persoane vârstnice și care trăiesc solitar. Populația cu reședință obișnuită a țării a scăzut de la 2,87 milioane oameni în ianuarie 2014 la 2,60 milioane în ianuarie 2021, iar vârsta medie a crescut de la 37,4 ani la 39,6 ani în aceeași perioadă. Deși această dinamică este, într-o anumită măsură, determinată de tranziția spre rate mai mici de fertilitate, criza demografică este în cea mai mare parte cauzată de emigrarea populației, în special, a celei tinere. Din această cauză, țara se confruntă cu un deficit acut de capital uman, observat în toate mediile de reședință, toate regiunile și toate sectoarele economice, mai ales, în sectorul public. Populația emigrată pe termen lung a crescut, estimativ, de la 710 mii persoane în 2014 la 880 mii în 2020, acesta fiind poate cel mai concludent indicator care totalizează impactul politicilor de dezvoltare asupra bunăstării oamenilor.

III. Obiective de dezvoltare

Atât în alegerile prezidențiale din noiembrie 2020, cât și în alegerile parlamentare din iulie 2021, cetățenii au susținut o viziune de țară care presupune transpunerea modelului european de dezvoltare și creșterea standardelor de viață în Republica Moldova. Programul majorității politice în Parlamentul de legislatura a XI-a este axat pe asigurarea unei justiții drepte și pedepsirea actelor de corupție, consolidarea instituțiilor statului pentru a răspunde interesului public și aplicarea principiilor de bună guvernare, investirea în capitalul uman și creșterea productivității economice pentru crearea locurilor de muncă bine plătite, asigurarea echității sociale și a unui venit minim decent pentru vârstnici și categoriile vulnerabile, îmbunătățirea condițiilor de trai în localități și asigurarea unui context internațional stabil și favorabil dezvoltării țării.

Pornind de la dezideratele și așteptările cetățenilor Republicii Moldova, dar și luând în considerație provocările majore de dezvoltare cu care se confruntă Republica Moldova ca stat, Guvernul își stabilește următoarele obiective de dezvoltare:

- Asigurarea unui pachet legislativ care să permită asanarea eficientă a sistemului de justiție și urmărirea averilor acumulate ilicit, precum și susținerea acestui proces;
- Elaborarea unui mecanism juridic universal pentru evaluarea independentă a fiecărei instituții și întreprinderi de stat și definirea criteriilor de performanță relevante;
- Simplificarea regulilor de activitate pentru IMM-uri, încurajarea intrării tinerilor și femeilor în afaceri, sprijinirea înființării, maturizării și internaționalizării afacerilor, susținerea IMM-urilor prin programe de finanțare și instruire antreprenorială;
- Susținerea creșterii productivității muncii prin asigurarea unui sistem eficient de formare profesională inițială și continuă, relevant și racordat la cerințele pieței;
- Dezvoltarea capacităților de asimilare a fondurilor pentru dezvoltare, inclusiv, selecția strategică a priorităților, evaluare, proiectare, achiziție și asigurare a calității;
- Asigurarea unui volum anual de investiții publice de până la 4,5 miliarde lei pentru dezvoltarea infrastructurii de apă și canalizare, mobilitate, interconectare internațională și infrastructură comunitară; inclusiv, circa 2 miliarde lei pentru modernizarea și diversificarea economică a satelor;
- Majorarea influxului de investiții străine până la 4% din PIB, inclusiv în întreprinderi de prelucrare a producției agricole și în infrastructura post-recoltare;
- Susținerea familiilor inclusiv prin majorarea scutirii la impozitul pe venit al persoanelor fizice pentru fiecare copil la întreținere și a ajutorului pentru copiii din familii social vulnerabile și creșterea indemnizației pentru nașterea copilului;
- Majorarea pensiei minime până la nivelul de 2000 de lei în trimestrul patru al anului 2021 și asigurarea unei creșteri durabile a acesteia, precum și compensarea integrală a medicamentelor pentru titularii celor mai mici pensii;
- Instituirea „Fondului de Argint” pentru finanțarea serviciilor de îngrijire a vârstnicilor nevoiași și solitari, inclusiv asistență la domiciliu, prânzuri calde, alte servicii;
- Asigurarea unui sector eficient de extensiune și consultare agricolă pentru adaptarea eficientă a sectorului la schimbările climaterice;

- Elaborarea unei politici și a măsurilor coerente de accelerare a tranziției la economia circulară și economia verde;
- Promovarea unei politici externe active și demne, orientate spre restabilirea și consolidarea relațiilor bune cu România, Ucraina, UE, SUA, Rusia și alte țări, promovarea exporturilor, accesul la resurse investiționale și financiare;
- Modernizarea a cel puțin 100 dintre cele mai populare servicii publice;
- Asigurarea accesului la serviciile publice electronice pentru 100% din populația activă a țării;
- Reducerea cu 15% a infracțiunilor contra vieții și sănătății omului, a violurilor și hărțuirii sexuale și a violenței pe bază de gen, a accidentelor, înecurilor, incendiilor și intoxicațiilor;
- Creșterea numărului de evenimente culturale cu 20% până în 2025;
- Creșterea locurilor noi de muncă în domeniile cultural-turistice cu 15% până în 2025.

Pentru aceste obiective, Guvernul propune o serie de indicatori de impact și ținte de dezvoltare pentru orizontul anului 2025:

- Reducerea ratei sărăciei până la 20% și a sărăciei extreme până la 5%;
- Atingerea ratei de ocupare de cel puțin 50% pentru bărbați și 46% pentru femei și reducerea cu 20% a decalajului salarial de gen;
- Reducerea cu 50% a costurilor de derulare a afacerilor și a costurilor tranzacționale;
- Creșterea cu cel puțin 5 puncte procentuale a ponderii copiilor și tinerilor din învățământul gimnazial cu cunoștințe minime în domeniile matematică, știință, citire și lectură (indicatorii din Programul pentru Evaluarea Internațională a Elevilor);
- Creșterea productivității muncii până la un nivel care să susțină un salariu mediu pe economie de cel puțin 15000 lei;
- Reducerea cu 15% a volumului de deșeuri municipale degajate în mediu;
- Reducerea cu 10% a volumului de substanțe poluante deversate în apă și atmosferă.

IV. Restructurarea Guvernului pentru atingerea obiectivelor de dezvoltare

Pe termen mediu, rolul central al guvernării actuale - al Președintelui, Parlamentului și Guvernului - este să transforme fundamental statul, astfel încât toate autoritățile și instituțiile statului să lucreze pentru oameni și pentru bunăstarea țării. Conducătorii și angajații statului trebuie să inspire încredere, pentru ca oamenii să aibă siguranță în ziua de mâine, iar agenții economici să investească și să creeze locuri de muncă.

Pentru a răspunde adecvat provocărilor de dezvoltare și așteptărilor cetățenilor și pentru a atinge obiectivele de dezvoltare stabilite, Guvernul și instituțiile subordonate Guvernului trebuie să fie structurate într-un mod care să permită elaborarea și implementarea unor politici publice bine-chibzuite în toate sectoarele importante pentru dezvoltarea echilibrată a țării. Reforma administrației publice, realizată în perioada 2016-2018, a fost realizată defectuos și netransparent. Optimizarea numărului de ministere și autorități publice centrale nu a fost însoțită de alte elemente importante de bună guvernare, de consolidare a capacităților funcționarilor publici și responsabilizare a administrației publice. În consecință, această optimizare a dus la destabilizarea și slăbirea instituțiilor publice, cu efecte negative asupra vizibilității unor domenii importante cum ar fi mediul și cultura.

În acest context, pentru a asigura o guvernare eficientă, democratică, transparentă și responsabilă, precum și pentru a realiza obiectivele de dezvoltare trasate, se propune o nouă structură a Guvernului. Structura nouă a fost stabilită conform câtorva criterii de bază:

- coerența misiunii autorităților publice cu prioritățile Guvernului;
- consolidarea capacității guvernului pentru implementarea politicilor orizontale și transversale pentru realizarea programului de guvernare;
- separarea mai eficientă a funcțiilor de gestiune a sectorului public de cele aferente implementării politicilor pentru domeniul privat.

Guvernul va efectua restructurarea Guvernului în două etape:

1. Separarea imediată a aparatelor centrale ale ministerelor fără a reorganiza subdiviziunile interne de profil și subordonarea autorităților/instituțiilor publice conform domeniilor de competență ale ministerelor, la această etapă nu se va face reorganizarea internă a aparatelor centrale ale ministerelor și modificarea statelor de personal.
2. Efectuarea unei analize funcționale și reorganizarea ministerelor în mod optim pentru realizarea misiunii și obiectivelor de dezvoltare. Orice modificare a numărului de funcționari publici va fi efectuată în limita numărului total de angajați bugetari în ministere și instituții subordonate.

În vederea atingerii priorităților imediate și a obiectivelor de dezvoltare pe termen lung, este propusă următoarea structură a Guvernului:

1. **Prim-ministru**
2. **Viceprim-ministru pentru digitalizare:** coordonarea eforturilor de digitalizare ale autorităților pentru a îmbunătăți interacțiunea între cetățeni, antreprenori și stat prin intermediul unor instrumente digitale moderne, comode și sigure.

3. **Viceprim-ministru pentru reintegrare:** derularea de acțiuni diplomatice active cu partenerii externi și de negocieri pașnice, politico-diplomatice pentru reintegrarea țării cu asigurarea suveranității și integrității teritoriale a Republicii Moldova în hotarele ei internațional recunoscute.
4. **Viceprim-ministru, Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale:** elaborarea și promovarea politicilor în domeniul transportului, construcțiilor, securității și eficienței energetice, tehnologiei informației și comunicațiilor, dezvoltării locale și regionale, promovarea proiectelor de infrastructură naționale pentru creșterea calității vieții.
5. **Viceprim-ministru, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene:** realizarea politicii externe a Republicii Moldova în concordanță cu interesele naționale, inclusiv monitorizarea și coordonarea procesului de integrare europeană a țării, participarea la promovarea intereselor economice ale țării, și prestarea serviciilor calitative cetățenilor stabiliți peste hotare.
6. **Ministerul Justiției:** elaborarea și promovarea politicilor publice în domeniul justiției pentru a asigura un sistem judiciar independent și o justiție transparentă și echitabilă, respectarea și apărarea drepturilor omului, lupta eficientă cu corupția și edificarea statului de drept.
7. **Ministerul Finanțelor:** realizarea managementului finanțelor publice și elaborarea politicilor privind bugetul și procesul bugetar, datoria sectorului public, activele și patrimoniul statului, taxele și impozitele, vama, evidența contabilă, audit, achizițiile publice, control financiar-public intern, sectorul financiar-bancar și nebanancar, salarizarea în sectorul public, valori și activitatea de evaluare.
8. **Ministerul Economiei:** asigurarea unei orientări strategice a economiei naționale, elaborarea de politici publice pentru dezvoltarea sectoarelor prioritare ale economiei și crearea unui mediu de reglementare stimulatив pentru antreprenoriatul privat.
9. **Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare:** elaborarea, promovarea și implementarea politicilor publice în domeniile agriculturii și producției alimentare, dezvoltării rurale, precum și în domeniile conexe, inclusiv, cercetare științifică de specialitate, irigarea, conservarea și managementul durabil al solurilor.
10. **Ministerul Educației și Cercetării:** elaborarea și promovarea politicilor în domeniile educației, cercetării, tineretului și sportului pentru asigurarea unei educații incluzive, echitabile și de calitate, pregătirea cadrelor calificate pentru economia națională, dezvoltarea oportunităților de învățare pe tot parcursul vieții, sporirea calității cercetărilor științifice și a relevanței rezultatelor științifice pentru mediul de afaceri, dezvoltarea oportunităților pentru tineri, dezvoltarea sportului în masă și a sportului de performanță.
11. **Ministerul Culturii:** elaborarea și promovarea politicilor în domeniul culturii; asigurarea și promovarea bunei funcționări a industriilor creative; restaurarea, conservarea și promovarea patrimoniului național; promovarea imaginii Republicii Moldova pe plan național și internațional prin realizările culturii; susținerea oamenilor de creație.
12. **Ministerul Sănătății:** îmbunătățirea sănătății populației prin elaborarea și monitorizarea politicilor, strategiilor și programelor de acțiune în domeniul sănătății care să asigure un acces echitabil la servicii de sănătate de calitate, continue, durabile și cost-eficiente tuturor cetățenilor; susținând și promovând intervențiile de protecție, prevenție și promovare a sănătății și modului sănătos de viață.
13. **Ministerul Muncii și Protecției Sociale:** definirea, coordonarea și implementarea strategiei și politicilor Guvernului în domeniul muncii, al relațiilor de muncă, al egalității de șanse între femei și bărbați, al familiei, al protecției sociale și al persoanelor

vârstnice, în vederea îmbunătățirii calității vieții cetățenilor, asigurării coeziunii sociale și reducerii sărăciei prin asigurarea unui sistem social și de ocupare de calitate, echitabil și accesibil pentru toți cetățenii.

14. **Ministerul Mediului:** asigurarea dreptului cetățenilor la un mediu sănătos, prin îmbunătățirea calității mediului și utilizarea rațională și responsabilă a resurselor naturale, având în vedere necesitățile generației actuale și celor viitoare, prin decuplarea utilizării resurselor naturale și impactului asupra mediului de creșterea economică și prin consolidarea și excluderea riscurilor de corupere în instituțiile de mediu.
15. **Ministerul Afacerilor Interne:** prestarea serviciilor de calitate în domeniul ordinii publice și securității pentru protejarea drepturilor și libertăților omului, a proprietății publice și private, asigurând o calitate mai bună a vieții într-un mediu sigur și transparent.
16. **Ministerul Apărării:** elaborarea politicii de apărare, conducerea și coordonarea procesului de construcție și dezvoltare a Armatei Naționale, determinarea în timp util a riscurilor și amenințărilor cu caracter militar, precum și a necesităților privind pregătirea sistemului național de apărare pentru asigurarea securității militare a statului.

V. Priorități imediate

Guvernul preia mandatul într-un context complicat. Pe plan extern, se atestă propagarea unui val pandemic cauzat de noile tulpini COVID-19, redefinirea relațiilor economice și creșterea semnificativă a prețurilor la combustibil și materii prime. Pe plan intern, recuperarea economică și pregătirea de un nou val pandemic a fost afectată de guvernare proastă, volatilitate politică și funcționarea deficientă a instituțiilor publice. În consecință, în primele luni de mandat, Guvernul va prioritiza 4 direcții de activitate:

1. Gestionarea eficientă a crizei sanitare cauzate de pandemia de COVID-19:

- Crearea unui consiliu de experți medici care să furnizeze Comisiei Naționale Extraordinare de Sănătate Publică în comun cu instituțiile specializate ale statului analize și prognoze ale situației pandemice în Republica Moldova și în lume, astfel ca deciziile CNESP să fie eficiente, rezonabile și echitabile, bazate și pe o analiză amplă a impactului economic și social;
- Crearea în cadrul Centrului de dirijare în situații excepționale a unei celule de comunicare strategică responsabilă pentru implementarea unor campanii de comunicare orientate pe schimbarea de atitudine și comportament a audienței-ținte vulnerabile;
- Monitorizarea spațiului informațional în vederea combaterii dezinformării și/sau informării manipulatorii cu privire la situația pandemică și la acțiunile de prevenire a răspândirii infecției COVID-19;
- Ajustarea continuă și permanentă a tuturor protocoalelor de tratament și standardele de proceduri în cazul infecției cu COVID-19;
- Asigurarea accesului nelimitat, imediat și gratuit tuturor persoanelor cu simptome clinice sau contactilor din focare la teste PCR sau rapide antigenice pentru detecția Coronavirusului de tip nou prin creșterea capacității de testare a laboratoarelor publice și private, inclusiv la domiciliu prin centre mobile de testare și creșterea numărului locurilor de colectare a analizelor;
- Testarea obligatorie și regulată a personalului medical și asigurarea intervențiilor timpurii pentru susținerea personalului infectat; crearea condițiilor de recuperare pentru prevenirea epuizării („arderii”) profesionale;
- Organizarea accesului rapid și 100% gratuit la tratament pentru pacienții cu forme ușoare și ușor moderate de COVID-19 în condiții de domiciliu, inclusiv prin elaborarea și punerea în aplicare a unui mecanism de livrare a medicamentelor compensate la domiciliu, pentru bolnavii solitari sau lipsiți de îngrijiri de distanță a familiei;
- Organizarea la necesitate a platformelor/punctelor de diagnosticare (pentru tomografie, radiografie, analize clinice) pentru pacienții care se află în tratament și supraveghere la domiciliu pentru evaluarea corectă în dinamică a cazurilor de COVID-19 și ajustării tratamentului;
- Realizarea supravegherii stricte zilnice a focarelor COVID-19;
- Ajustarea procedurilor de conduită a supravegherii persoanelor infectate de către medicii de familie și crearea unui mecanism de motivare a personalului medical implicat în aceste măsuri în funcție de numărul persoanelor infectate supravegheate;

- Creșterea accesului la servicii medicale, în special al populației rurale, inclusiv prin detașări uniforme ale personalului medical din instituție în instituție;
- Asigurare neîntreruptă a sistemului medical cu tot spectrul de medicamente necesare în tratamentul COVID-19 și echipamente necesare, inclusiv prin utilizarea corectă și eficientă a asistenței oferite de Uniunea Europeană și Banca Mondială;
- Elaborarea unui mecanism electronic de evidență a tuturor infecțiilor, persoanelor în carantină și persoanelor vaccinate cu acces tuturor actorilor din sistem pentru o monitorizare mai bună a situației pandemice;
- Asigurarea accesului permanent a populației la vaccinuri sigure și de calitate anti-COVID-19 pentru atingerea imunității colective necesare și stopării răspândirii infecției;
- Accelerarea campaniei de vaccinare și crearea unui Call Centru național pentru oferirea accesului la informație pe perioada campaniei de vaccinare;
- Îmbunătățirea comunicării instituțiilor medicale spitalicești cu familiile pacienților spitalizați, în special în stare critică prin crearea unor puncte de informare accesibile 24/24
- Considerarea consecințelor comportamentale și economice în aplicarea oricăror restricții de sănătate publică, cu consultarea extinsă a părților interesate și asigurarea predictibilității aplicării acestora.
- Stabilirea unui cadru de susținere a mediului de afaceri în situații excepționale prin subvenționarea șomajului tehnic sau a șomajului parțial.

2. Demararea reformei justiției și pachetul anti-corupție:

- Eliberarea din funcție a persoanelor din conducerea ministerelor, altor autorități administrative centrale, Cancelariei de Stat, precum și a structurilor organizaționale și a instituțiilor din sfera de competență a acestora, inclusiv din serviciile desconcentrate, care s-au manifestat prin ineficiență în activitate, au comis sau admis ilegalități și promovat grupuri de interese și/sau au fost implicați, contrar legii, în acțiuni de favorizare a partidelor politice sau a concurenților electorali, și numirea, în locul acestora, a unor persoane integre și profesioniste.
- Demararea unei reforme profunde a justiției și a luptei veritabile împotriva mării corupții, prin eficientizarea activității procuraturii și a instanțelor judecătorești în vederea stopării furturilor banilor și proprietății publice, precum și prin demararea investigațiilor față de persoanele care au comis ilegalități majore;
- Modificarea legislației cu privire la declararea averilor de către funcționarii și demnitarii publici, pentru a exclude declararea averilor la prețuri reduse sau eludarea declarării unor bunuri;
- Elaborarea și adoptarea legislației pentru înăsprirea sancțiunilor pentru infracțiunile de corupție și care au legătură cu corupția, inclusiv în domeniul electoral, precum și împotriva abuzurilor pentru tergiversarea vădit nejustificată a examinării dosarelor de corupție;

- Introducerea unor mecanisme transparente și echitabile de alegere și numire a membrilor CSM și CSP.
- Asigurarea accesului gratuit pentru presă la orice informație de interes public;
- Modificarea componenței și regulamentului de activitate a Consiliului Național al Monumentelor Istorice pentru a asigura activitatea transparentă și eficientă a acestuia.

3. Creșterea veniturilor populației și protecția socială a grupurilor vulnerabile:

- Creșterea pensiei minime la 2.000 de lei și elaborarea unui concept de dezvoltare a sistemului de asigurări sociale pe termen mediu;
- Majorarea pensiei minime pentru dizabilitate și a alocațiilor pentru dizabilitate. Stimularea angajării persoanelor cu dizabilități prin revizuirea și majorarea subvențiilor existente și completarea acestora cu o subvenție pentru transport;
- Îmbunătățirea condițiilor de pensionare a celor care îngrijesc de persoane cu dizabilități severe;
- Stimularea antreprenoriatului social prin înlesniri fiscale și discriminarea pozitivă a întreprinderilor sociale în procesul de achiziții publice;
- Asigurarea accesului pentru încă cel puțin 4000 de bătrâni singuratici la servicii de îngrijire la domiciliu;
- Instituirea măsurilor ce vizează amânarea rambursării creditelor și a altor plăți aferente, contractate de persoane fizice de la organizații creditare nebancare, pentru persoanele aflate în dificultate.

4. Restabilirea finanțării externe:

- Inițierea rectificării bugetului de stat pentru 2021 în vederea identificării surselor pentru finanțarea cheltuielilor prevăzute în pachetul de suport și pentru a asigura echitatea distribuirii investițiilor capitale;
- Realizarea condițiilor necesare pentru accesarea asistenței macro-financiare din partea Uniunii Europene;
- Reluarea dialogului cu Fondul Monetar Internațional în vederea încheierii unui nou memorandum de țară și securizării finanțării externe pe termen mediu;
- Instituirea unui mecanism de monitorizare a executării proiectelor mari și a absorbției fondurilor externe, în special, a celor dedicate pentru combaterea pandemiei și susținerea întreprinderilor mici și mijlocii;
- Mobilizarea instrumentelor de recreditare pentru a minimiza ratele dobânzilor la împrumuturile interne și externe.

VI. Politici sectoriale

BUNA GUVERNARE

Viziune: Pentru a atinge obiectivele de dezvoltare a Republicii Moldova, Guvernul va asigura o bună guvernare în toate sectoarele. Guvernul va lua decizii într-un mod transparent și în consultări cu părțile interesate, va adopta reguli și proceduri rezonabile și centrate pe om, va cheltui resursele statului cu responsabilitate, va monitoriza implementarea reală și rapidă a tuturor proiectelor și va comunica regulat cu cetățenii. Guvernul va consolida la Cancelaria de Stat o serie de mecanisme pentru asigurarea transparenței și integrității actului de guvernare.

Acțiuni prioritare

Creșterea calității actului de guvernare

- Colectarea și transparentizarea datelor statistice și administrative pentru monitorizarea implementării politicilor, serviciilor publice și proiectelor, inclusiv cu prezentarea grafică a datelor într-o formă ușor de înțeles pentru oameni;
- Dezvoltarea capacităților pentru întreg ciclul de politici publice, inclusiv, capacitățile de evaluare ex-ante și ex-post a politicilor;
- Consultarea proiectelor de hotărâri și legi în timp util și însoțite de analiza impactului de reglementare;
- Consolidarea capacităților de previziune și analiză economică și de coordonare a priorităților de politici;
- Consolidarea capacităților de coordonare a asistenței externe și instituirea unei unități pentru monitorizarea implementării proiectelor mari, pentru creșterea capacității de absorbție a fondurilor interne și externe disponibile.
- Consultarea pe platforma Consiliului Economic privind identificarea barierelor de dezvoltare pe lanțurile valorice în sectoare specifice ale economiei;
- Accesarea expertizei internaționale pentru promovarea strategică și eficientă a exporturilor și investițiilor de calitate care ar crea locuri de muncă și ar include Moldova în lanțuri valorice internaționale;
- Asigurarea unui dialog veritabil cu autoritățile publice locale pentru susținerea dezvoltării localităților și implementarea reală a politicilor anunțate în beneficiul fiecărui cetățean;
- Restructurarea /re-ingineria proceselor de accesare a serviciilor publice de către cetățeni și agenți economici (de ex. accesarea ajutorului de șomaj, recalcularea pensiilor, eliberarea unor acte și certificate) din perspectiva utilizatorului, astfel ca regulile să fie simple, clare și accesibile pentru toți;
- Implementarea livrării proactive a unor servicii publice către cetățeni și mediul de afaceri fără necesitatea de a fi solicitate în mod explicit;
- Sporirea accesibilității serviciilor publice prestate la nivel central prin instituirea centrelor unificate de prestări servicii în parteneriat cu autoritățile locale;
- Instituirea unui mecanism unic multinivel de asistență și control al calității pentru consumatorii de servicii publice;
- Perfecționarea legislației de prevenire a spălării banilor și finanțării terorismului.

Combaterea corupției, a monopolurilor, a managementului defectuos în întreprinderile de stat

- Atragerea partenerilor străini pentru realizarea unui audit extern al principalelor întreprinderi de stat și crearea unui plan de acțiuni pentru restructurarea, privatizarea sau lichidarea acestora;
- Asigurarea implementării celor mai bune practici de guvernare corporativă și profesionalizarea managementului întreprinderilor de stat. Elaborarea unui program special pentru participarea moldovenilor stabiliți peste hotare, care dețin competențele și experiența potrivită, în consiliile de administrare și alte organe de conducere ale întreprinderilor de stat;
- Elaborarea și propunerea unui pachet de modificări legislative pentru reformarea și responsabilizarea Consiliului Concurenței și Agenției Naționale pentru Reglementări în Energetică;
- Investigarea tranzacțiilor dubioase care au avut loc prin cesionare/privatizare și restituirea averii statului, înstrăinată pe căi ilegale (Air Moldova, Aeroportul Internațional Chișinău, Banca de Economii, gările și stațiile auto, și altele);
- Eliminarea mecanismelor și procedurilor ce servesc paravan pentru falsificarea provenienței mărfurilor prin atribuirea provenienței autohtone unor mărfuri străine în vederea exportului acestora în statele Uniunii Europene și Federația Rusă.

TRANSFORMARE DIGITALĂ

Viziune: Trăim într-o perioadă a schimbărilor tehnologice rapide și a digitalizării multor aspecte ale vieții. Statul trebuie să fie capabil să valorifice oportunitățile oferite de revoluția digitală, dar și să gestioneze riscurile generate de aceasta. Vom încorpora în sistemul public servicii și instrumente digitale noi, care ușurează viața și activitatea cetățenilor și comunicarea lor cu statul. Serviciile publice vor fi regândite și modernizate cu centrare pe cetățean, cu mai puține vizite la ghișeu și cu mai puține documente pe hârtie. Acestea trebuie să fie accesibile în egală măsură cetățenilor din țară cât și moldovenilor din diasporă. În acest scop vom eficientiza întreg domeniul identității electronice și vom crea instrumente simple dar sigure de aplicare a semnăturii electronice asigurând în același timp standardele de securitate necesare. O guvernare modernă trebuie să utilizeze instrumente moderne de lucru. Vom intensifica aplicarea tehnologiilor informaționale pentru a exclude circuitul documentelor pe hârtie în procesele administrative. Vom asigura incluziunea digitală a autorităților locale prin crearea unei platforme digitale cu acces la resursele informaționale centralizate. Trebuie să încurajăm inovarea și antreprenoriatul digital. Vom facilita accesul antreprenorilor din acest domeniu la serviciile și resursele digitale guvernamentale. Vom crea condiții juridice și tehnologice pentru stimularea comerțului electronic. Totodată vom consolida capacitatea noastră de defensivă cibernetică și de gestionare a altor provocări într-un context regional și global complicat.

Acțiuni prioritare

- Reorganizarea serviciilor publice administrative pentru a fi prestate implicit și prioritar în mod electronic cu rezultatul serviciului livrat în formă de document electronic. Asigurarea accesului la serviciile publice electronice la ghișee fizice pentru persoanele care sunt în imposibilitatea de a accesa serviciile în mod electronic. Introducerea obligativității pentru prestatorii de servicii de a informa consumatorii despre posibilitatea și avantajele canalelor electronice de obținere a serviciului;
- Implementarea serviciilor publice proactive fără solicitarea explicită a acestora de către beneficiari, la declanșarea unor evenimente de viață, astfel simplificând interacțiunea

- oamenilor cu statul (spre exemplu, inițierea plății indemnizației unice la nașterea copilului fără solicitarea explicită a mamei de obținere a serviciului);
- Excluderea obligativității prezentării de către cetățeni și antreprenori a actelor/documentelor emise de autorități ale statului pe suport fizic la interacțiunea cu autoritățile prin asigurarea accesului la sursele de date administrative pentru autorități;
  - Instituirea unui mecanism de asistență pentru cetățeni și business în vederea soluționării cazurilor de abuz și discriminare din partea autorităților manifestat prin nerecunoașterea valorii juridice a tranzacțiilor efectuate electronic și prin ne-admiterea documentelor electronice în calitate de probe în instanțe, cu sancționarea funcționarilor, care au comis abuzul;
  - Elaborarea și implementarea unui mecanism de stimulare a tranzacțiilor electronice atât pentru consumatori, cât și pentru prestatori de servicii electronice;
  - Digitalizarea proceselor administrative în administrația publică și excluderea hârtiei din circuitul documentelor; limitarea emiterii documentelor pe hârtie doar la solicitarea explicită a cetățeanului;
  - Implementarea soluției centralizate de arhivare electronică;
  - Reorganizarea infrastructurii naționale de servicii de încredere și identitate electronică în vederea armonizării acesteia cu legislația UE și asigurarea posibilității obținerii de la distanță, dar în condiții sigure, a identității electronice, precum și a extinderii facile a acesteia;
  - Inițierea implementării mecanismului de recunoaștere mutuală a semnăturilor electronice cu alte state, în special cu principalii parteneri comerciali;
  - Facilitarea obținerii identității electronice pentru investitori străini, inclusiv prin consulatele Republicii Moldova;
  - Implementarea unui mecanism unificat de recepționare și gestionare a petițiilor;
  - Implementarea unui mecanism unificat pentru consultări și sondaje publice pentru cetățeni și antreprenori;
  - Elaborarea și implementarea modelelor eficiente de clasificare a datelor, serviciilor și infrastructurilor tehnologice pe niveluri de sensibilitate și criticalitate cu scopul eficientizării cheltuielilor pentru crearea și dezvoltarea resurselor informaționale și a aplicării măsurilor proporționale de securizare conform bunelor practici internaționale;
  - Conectarea economiei la sistemele de plăți on-line internaționale precum Paypal, Skrill etc. pentru facilitarea comerțului on-line (în mod special a exportului) a companiilor locale;
  - Stimularea și facilitarea plăților on-line prin valorificarea serviciului guvernamental de plăți MPay atât pentru serviciile publice cât și pentru cele comerciale în vederea stimulării comerțului electronic;
  - Simplificarea procedurilor vamale la exportul on-line și stimularea serviciilor poștale și de curierat;
  - Promovarea și atragerea în țară a platformelor de comerț electronic naționale și internaționale;
  - Creșterea accesului la internet de bandă largă în zonele rurale și defavorizate - inițierea discuțiilor despre dreptul la internet pentru fiecare cetățean al țării;
  - Finalizarea tranziției la televiziunea digitală și asigurarea tuturor persoanelor defavorizate cu echipament necesar pentru aceasta. Reducerea costurilor de acces ale operatorilor TV în sistemul de transmitere digital;
  - Consolidarea și extinderea serviciului 112;
  - Asigurarea cadrului normativ pentru reducerea tarifelor în roaming de care vor beneficia cetățenii care efectuează călătorii/vizite de scurtă durată în statele din cadrul Parteneriatului Estic;

- Implementarea unui cadru eficient de securitate cibernetică pe modelul statelor cu experiență în acest domeniu;
- Consolidarea, extinderea și fortificarea infrastructurilor digitale din sectorul public, inclusiv a centrelor de date și rețelelor informaționale cu aplicarea măsurilor de defensivă cibernetică;
- Utilizarea resurselor informaționale ale prestatorilor de tehnologii din domeniul public în vederea diminuării costurilor cu asigurarea securității informaționale;
- Elaborarea și implementarea unui cadru de inovare tehnologică în sectorul public, inclusiv elaborarea metodologiilor referitoare la dezvoltarea prototipurilor de soluții digitale și implementarea proiectelor pilot;
- Ajustarea cadrului normativ privind datele personale cu fortificarea mecanismelor tehnologice de protecție a acestora, inclusiv cu simplificarea exprimării consimțământului subiecților de date personale în format electronic interactiv;
- Ajustarea cadrului normativ în domeniul digitalizării și al domeniilor conexe la legislația UE;
- Valorificarea resurselor juridice, a politicilor și a stivelor tehnologice digitale ale UE (infrastructură, platforme, servicii) pentru digitalizarea serviciilor publice și facilitarea transformării digitale pentru integrarea digitală a IMM-urilor de afaceri din Moldova în piața digitală a UE;
- Studierea și valorificarea inițiativelor și programelor țărilor UE în domeniul adoptării tehnologiilor de inteligență artificială, robotizare, blockchain, smart contracts și a altor tehnologii emergente pentru modernizarea infrastructurilor digitale din domeniul public și privat cu scopul livrării serviciilor mai bune, eficienței operaționale și a consolidării capacității cibernetică a țării;
- Elaborarea și adoptarea politicilor de salarizare competitivă a specialiștilor din domeniul TIC din sectorul public și de stimulare a angajaților inovativi.

JUSTIȚIE ȘI ANTI-CORUPȚIE

Viziune: Republica Moldova are nevoie de o justiție dreaptă și de demararea unei lupte reale împotriva corupției. Or aceasta subminează dezvoltarea țării – fără a combate corupția, țara nu se poate dezvolta, iar oamenii vor continua să plece în străinătate. De aceea ne propunem să construim un stat de drept veritabil, cu instituții funcționale, care să fie eficiente și să lupte, în primul rând, cu marea corupție.

Acțiuni prioritare

- Elaborarea, adoptarea și implementarea legii cu privire la evaluarea extraordinară a judecătorilor și procurorilor sub aspectul emiterii actelor ilegale și al corespunderii averilor cu veniturile oficiale în conformitate cu recomandările Comisiei de la Venetia și jurisprudența Curții Constituționale;
- Reformarea Curții Supreme de Justiție. Micșorarea numărului judecătorilor și transformarea ei într-o instanță de casație și care ar asigura uniformizarea practicii judiciare. Participarea la procesul de selecție a noilor judecători ai CSJ a experților independenți, inclusiv internaționali;
- Reformarea Procuraturii Anticorupție (PA) după modelul DNA din România, cu limitarea competențelor acesteia exclusiv la marea corupție și restructurarea Centrului Național Anticorupție. Participarea la procesul de selectare a procurorilor PA a unei comisii independente de experți, inclusiv internaționali. PA va dispune de tot instrumentarul, dar și de independența necesară pentru a investiga dosare de mare corupție;

- După reformarea PA, analiza oportunității și, după caz, constituirea Tribunalului (instanță judecătorească specializată) și a Curții de Apel Anticorupție. Participarea la procesul de selectare a judecătorilor a unei comisii independente de experți, inclusiv internaționali. Tribunalul și Curtea de Apel Anticorupție vor examina în fond și, respectiv, în apel dosarele de mare corupție instrumentate de PA;
- Asigurarea numirii și promovării judecătorilor și procurorilor de către CSM și CSP conform unor criterii obiective bazate pe merit, ținând cont de pregătirea profesională, de integritatea, de competențele și eficiența candidaților printr-o procedură transparentă, excluzând imixtiunea factorului politic sau a favoritismului;
- Asigurarea verificării eficiente a averilor funcționarilor publici/demnitariilor de către ANI, inclusiv prin invitarea unei misiuni internaționale de specialiști care să lucreze împreună cu inspectorii de integritate. Verificarea prioritară a averilor deputaților, miniștrilor, judecătorilor, procurorilor și altor funcționari și demnitari de rang înalt sau care dețin funcții sensibile la săvârșirea actelor corupționale;
- Revizuirea sistemului de instruire inițială și continuă a judecătorilor și procurorilor și reorganizarea Institutului Național al Justiției pentru a crea premisele pentru o îmbunătățire vizibilă a calității actului de justiție. Creșterea considerabilă a numărului audiențelor;
- Elaborarea și adoptarea legislației în vederea fortificării competențelor și capacităților SIS în lupta împotriva corupției.
- Reformarea profundă a legislației de procedură penală, în vederea debirocratizării și ordonării procesului penal;
- Introducerea unui sistem public unic de înregistrare și evidență a dosarelor penale și contravenționale, pentru a exclude manipulările cu dosare. Asigurarea efectivă în practică a distribuirii aleatorii a cauzelor în instanțele de judecată;
- Excluderea aplicării nejustificate a arestului și a interceptării ilegale a convorbirilor telefonice. Prevenirea și investigarea torturii și a relelor tratamente și ameliorarea condițiilor de detenție din instituțiile de detenție, inclusiv instituții psihiatrice și cele sociale. Finalizarea construcției unui nou penitenciar în locul Penitenciarului nr.13;
- Consolidarea activității Oficiului Avocatului Poporului prin asigurarea independenței instituției și dezvoltării capacităților de promovare și asigurare a drepturilor omului, inclusiv asigurarea cu un sediu potrivit;
- Implementarea procesului de optimizare a hărții judecătorești în vederea asigurării accesului cetățeanului la justiție calitativă;
- Consolidarea profesiilor juridice în sistemul de drept național (avocatura, notariatul, medierea, executorii, experții judiciari);
- Revizuirea cadrului legal în vederea eficientizării activității inspecțiilor de profil și a răspunderii disciplinare/civile/penale a judecătorilor, procurorilor și a altor actori din sistemul justiției;
- Promovarea și consolidarea mecanismelor extra-judiciare de soluționare a litigiilor;
- Implementarea și consolidarea utilizării tehnologiilor informaționale în sectorul justiției;
- Îmbunătățirea sistemului de efectuare a expertizelor, pentru a preveni tergiversarea procedurilor;
- Convenirea cu Uniunea Europeană asupra instituirii unui mecanism de diagnostic, monitorizare și sprijin pentru statul de drept din Republica Moldova. Prin sistemul respectiv (similar Mecanismului de Cooperare și Verificare (MCV) implementat în România și în Bulgaria în 2007), se va asigura o evaluare periodică și obiectivă a rezultatelor reformării sectorului justiției și a luptei împotriva corupției.

ECONOMIE ȘI ANTREPRENORIAL

Viziune: În anul 2020, pandemia și seceta au lovit direct în economia țării și bunăstarea cetățenilor, iar lipsa de răspuns din partea statului a agravat criza sanitară, economică și cea socială. În timp ce majoritatea Guvernelor au acționat decisiv, intervențiile autorităților din Moldova au fost prea lente, insuficiente și birocratice ceea ce a și dus la situația în care domenii întregi precum HORECA, turismul local și extern, transportul, comerțul să ajungă la pragul de faliment. Prioritatea zero a Guvernului este să ajute economia să se pună pe picioare. Pe termen mediu, ne propunem să creăm condiții pentru ca întreprinderile să se ajusteze cât mai repede noilor realități economice și să crească competitivitatea produselor și serviciilor sale. Țara noastră va deveni bogată și oamenii noștri vor trăi mai bine doar atunci când vor exista mai multe întreprinderi și companii de succes.

Acțiuni prioritare

Economie, Mediul de Afaceri și Fiscalitate

- Reducerea substanțială a birocrăției în relația statului cu mediul de afaceri;
- Simplificarea regulilor de gestiune financiară pentru antreprenori, inclusiv acceptarea cecurilor de casă și control, a bonurilor fiscale în calitate de documente care confirmă cheltuielile și acceptarea facturilor scanate și trimise electronic ca dovadă contabilă, etc.;
- Adoptarea Declarației Drepturilor Micului Business prin care statul își va lua un angajament de asigurare a regulilor de joc egale în domeniul afacerilor;
- Reducerea controalelor, a cerințelor de raportare și asigurarea implementării legii privind controlul de stat asupra activității de întreprinzător, corelată cu investigarea efectivă a fraudelor și evaziunii fiscale de proporții.
- Introducerea obligativității tuturor organelor de control să utilizeze Registrul de Stat al Controalelor la planificarea și desfășurarea controalelor la agenții economici.
- Evaluarea, consolidarea și eficientizarea programelor de susținere a IMM și mediului de afaceri (PARE 1+2, Programul Femei în Afaceri, Programul Start pentru Tineri, Fondul de Garantare a Creditelor, Programul Gestiune Eficientă a Afacerilor, Programul de Susținere a Digitalizării Afacerilor etc.) pentru a reduce și a simplifica procedurile birocratice de accesare a acestora, inclusiv a celor în curs de dezvoltare (Programul de Suport „A doua șansă”, Programul de susținere a turismului în mediul rural, etc);
- Crearea cadrului legal pentru dezvoltarea pieței financiare și activitatea fondurilor de investiții, crowdfunding, angel investors. Crearea Fondului de Antreprenoriat și Creștere Economică - un fond local de investiții care să ofere diverse tipuri de finanțare pentru creșterea întreprinderilor mici și mijlocii, inclusiv încurajarea creării întreprinderilor noi;
- Implementarea standardelor UE ce țin de evidența TVA la importul de servicii. Implementarea regimului de taxare inversă a TVA-ului care ar rezulta în eliminarea plății TVA la importul de serviciu (TVA spre deducere) și respectiv afectează nejustificat lichiditatea companiilor;
- Consolidarea cadrului normativ, instituțional și a suportului pentru dezvoltarea ZEL-urilor, a Platformelor Industriale Multifuncționale, a Parcurilor Industriale, Incubatoarelor de Afaceri și a Portului Internațional Giurgiulești;
- Simplificarea mecanismului de închidere//falimentare a întreprinderilor;

- Prioritizarea achizițiilor publice în domeniul alimentației publice către micile întreprinderi din sectorul HORECA;
- Implementarea programelor pentru pregătirea personalului la locul de muncă, recunoașterea rapidă a calificărilor;
- Introducerea în Codul Muncii a unui capitol dedicat microîntreprinderilor și întreprinderilor mici cu proceduri simplificate de gestionare a personalului, cerințe minime și raportare simplificată;
- Adoptarea regulilor pentru încurajarea tranzacțiilor fără numerar, inclusiv prin acordarea unor facilități pentru acest tip de tranzacții;
- Promovarea inițiativelor de deoffshorizare a economiei: interzicerea participării companiilor off-shore la achiziții publice și neadmiterea acestora în calitate de acționari în domeniile de securitate națională precum energetică, transport, asigurări, piața media, etc.;
- Reducerea numărului de documente confirmative (adeverințe, extrase, certificate, duplicate etc.) ca efect a valorificării platformei guvernamentale de schimb de date;
- Simplificarea raportării fiscale prin reducerea numărului de rapoarte și a complexității acestora prin preluarea automatizată a datelor din sursele de date administrative;
- Punerea în funcțiune a fiscalizării electronice prin monitorizarea electronică a vânzărilor și înlocuirea bonurilor fiscale pe hârtie cu bonuri fiscale electronice, astfel creând condiții pentru dinamizarea comerțului electronic;
- Stimularea creării serviciilor electronice private prin facilitarea reutilizării platformelor digitale guvernamentale de către sectorul privat;
- Asigurarea accesului facil investitorilor străini în baza identității lor electronice la instrumentele digitale oferite de stat antreprenorilor, inclusiv la Portalul Antreprenorului, Cabinetul contribuabilului, Portalul Unic de Raportare și altele.

Infrastructura Calității și Protecția Consumatorului

- Susținerea agenților economici să beneficieze în măsură mai mare de oportunitățile de export oferite de Acordul de Liber Schimb cu UE prin reglementarea adecvată a standardelor de calitate și realizarea de investiții în rețeaua de laboratoare și infrastructura de calitate;
- Revizuirea legislației și implementarea măsurilor pentru îmbunătățirea siguranței alimentelor, inclusiv introducerea sistemelor de trasabilitate animală și acreditarea laboratoarelor pentru produse de origine animală;
- Asigurarea controlului riguros la importul de produse alimentare în Republica Moldova și neadmiterea livrării și punerii în circulație a produselor care afectează sănătatea populației, inclusiv prin adoptarea unui mecanism de evaluare a riscurilor care ar permite identificarea și verificarea fizică a 10% din produsele agro-alimentare;
- Eficientizarea funcționării Agenției pentru Protecția Consumatorului și Supravegherea Pieței, asigurarea controlului preventiv, dar și reacția în timp util la alertele și plângerile consumatorilor;
- Crearea mecanismului legal și operațional pentru asigurarea verificării pe tot lanțul valoric a trasabilității până la producător a produselor alimentare livrate în cadrul achizițiilor către instituțiile publice, în special instituțiile de învățământ;
- Perfecționarea legislației și aprobarea procedurilor clare și eficiente în domeniul reținerii, retragerii de pe piață, interzicerii plasării pe piață a produselor alimentare neconforme și/sau periculoase și/sau punerea sub interdicție veterinară cu eliminarea elementelor ce conferă putere discreționară factorilor de decizie implicați în proces.

Infrastructură și Dezvoltare Regională

Viziune: Ne propunem să creștem ritmul de implementare a proiectelor de infrastructură și să creștem calitatea lucrărilor publice. Populația, cât și mediul de afaceri, trebuie să beneficieze de drumuri calitative, canalizare și apeducte, conectare la gaz, transport și energie la prețuri bune, acces la internet pentru toți. O prioritate separată este dezvoltarea infrastructurii în satele noastre. Ne propunem să creăm un fond de 2 mldr MDL anual pentru proiecte la nivel local care să ajute primăriile să dezvolte infrastructura locală.

Proiectele mari de infrastructură și dezvoltare regională pentru perioada 2021 - 2025

- Vom construi sau reabilita 3.000 km de rețele centralizate de apă și canalizare.
- Vom construi 2 spitale regionale moderne – la Cahul și la Bălți.
- Vom reabilita și repara toate drumurile naționale care se află în stare rea și foarte rea - 2.800 km. Vom reabilita și repara 3.000 km de drumuri și străzi rurale.
- Toate școlile și grădinițele vor avea WC-uri și sisteme sanitare moderne.
- Vom instala sau reabilita sistemul de iluminat modern pe 10.000 km de străzi și drumuri comunale.
- Vom renova cel puțin 500 de grădinițe și vom extinde serviciile de creșe-grădinițe.
- Vom construi cale ferată europeană până la Chișinău.
- Vom construi 2 poduri peste Prut (Ungheni și Leova) și 1 pod peste Nistru (Iampol-Cosăuți). Vom reabilita podul Giurgiulești-Galați.
- Vom finaliza construcția stației electrice de tip back-to-back la Vulcănești și a liniei de transport între Vulcănești și Chișinău.
- Vom asigura funcționalitatea gazoductului Iași-Ungheni.
- Vom construi sau reabilita 9 stații de epurare în orașele Edineț, Soroca, Orhei, Ungheni, Hîncești, Comrat, Strășeni, Ceadr-Lunga și Cahul.
- Vom asigura reabilitarea termică și reparația fațadelor la 20% din blocuri din țară.
- Vom facilita dezvoltarea transportului modern în principalele orașe din țară – Chișinău, Bălți, Cahul, Soroca, Orhei, Edineț.
- Vom construi poligoane moderne de stocare a deșeurilor în toate regiunile țării și vom implementa sortarea și reciclarea deșeurilor.
- Vom examina fezabilitatea reabilitării aeroporturilor regionale Bălți-Leadoveni și Mărculești.
- Vom repara capital nodul hidrotehnic Costești-Stînca

Infrastructură și transport

- Creșterea transparenței și a pregătirii adecvate a tuturor proiectelor de infrastructură, astfel ca ele să aducă randament economic și social;
- Promovarea soluțiilor de monitorizare strictă a implementării lucrărilor pentru a asigura calitatea și durabilitatea proiectelor de infrastructură;
- Depolitizarea alocărilor pentru construcția drumurilor, în mod special în cadrul programului de reabilitare a drumurilor locale și implicarea pleneră a reprezentanților APL în procesul decizional;
- Inițierea de mari proiecte de infrastructură a drumurilor; continuarea discuțiilor cu BERD și BEI pentru conectarea nordului (Otaci) și sudului țării (Giurgiulești) prin rețele de drumuri moderne și calitative;

- Reabilitarea, de comun acord cu autoritățile ucrainene, a tronsonului de Cale Ferată din Basarabeasca - Berezyne, care să asigure o conexiune feroviară sigură cu Ucraina;
- Creșterea bugetului pentru asigurarea unei infrastructuri rutiere sigure - reabilitarea indicatoarelor și marcajelor și responsabilizarea instituțiilor pentru utilizarea acestor resurse;
- Includerea unei priorități separate de reabilitare a podurilor, în mod special, a celor în stare gravă, din toată țara în programele de reabilitare a drumurilor;
- Excluderea interdicției la importul de piese auto uzate;
- Realizarea acțiunilor prevăzute de Acordul privind Spațiul Aerian Comun între Uniunea Europeană și statele sale membre și Republica Moldova în scopul obținerii drepturilor ce țin de libertatea a 5-a a aerului pentru operatorii aerieni naționali;
- Consolidarea eforturilor întru realizarea acțiunilor necesare pentru excluderea operatorilor aerieni naționali din Lista comunitară a transportatorilor aerieni care se supun unei interdicții de exploatare pe teritoriul Uniunii Europene;
- Asigurarea cadrului normativ privind eliminarea barierelor birocratice la obținerea actelor permisive în construcții;
- Armonizarea reglementărilor tehnice și a standardelor naționale în domeniul construcțiilor cu legislația și standardele europene;
- Îmbunătățirea performanței energetice a clădirilor și promovarea reformei de gestionare a fondului locativ.

Energetică

- Asigurarea securității aprovizionării cu energie: urgentarea realizării proiectului de construcție a LEA 400 kV Vulcănești – Chișinău și a stației de tip nou care va asigura interconectarea asincronă între Sistemul Electroenergetic al Republicii Moldova și Sistemul Electroenergetic al României și modernizarea stației existente Chișinău. Inițierea proiectului de interconectare Bălți - Suceava;
- Asigurarea îmbunătățirii calității serviciilor de alimentare centralizată cu energie termică (continuarea proiectelor SACET Chișinău și SACET Bălți);
- Asigurarea cadrului normativ atractiv pentru crearea condițiilor propice pentru dezvoltarea piețelor energetice competitive (cu rezultate de eficiență energetică, performanță energetică a clădirilor, energie regenerabilă și energie curată);
- Conectarea gazoductelor din Nordul și Sudul țării și lansarea proiectelor de construcție a depozitelor subterane pentru creșterea securității aprovizionării cu gaze;
- Atragerea fondurilor europene pentru proiecte de izolare termică a blocurilor de locuit în vederea reducerii pierderilor de căldură și a costurilor de întreținere achitate de locatari.

SĂNĂTATE

Viziune: În perioada de criză pandemică, sistemul național de sănătate și-a dezvoltat și mai mult neajunsurile și ineficiența. Cu un personal medical dedicat, care a luptat din răspuțeri să salveze cât mai mulți bolnavi, dar cu un sistem spitalicesc fragmentat, cu infrastructură veche, cu cazangerii încă pe cărbune, cu echipamente de 50 de ani, cu o medicină de familie fără medici, cu un sistem de sănătate publică care în urma unor reforme a disponibilizat sute de medici, cu un sistem de achiziții birocrat și greoi, corupt în multe cazuri, cu influențe politice la numirea în funcție a conducătorilor, cu plăți în plicuri și gestionare ineficientă, sistemul este la un pas de a cădea în colaps. Pentru a putea depăși această criză majoră în care se află sistemul

de sănătate este nevoie de un set de obiective, menite nu doar să contribuie la îmbunătățirea situației de moment, dar la resetarea și modernizarea sistemului, oferirea unui acces real pacienților la servicii medicale, medicamente și soluții viabile de tratament și prevenție, dar și oferirea condițiilor de muncă adecvate personalului medical, în care să-și poată îndeplini cu satisfacție munca, iar actul medical să fie unul de calitate. Gestionarea crizei sanitare cauzate de pandemia de COVID-19 este o prioritate imediată la nivel de guvern. În afară de aceasta, politicile de sector mai vizează o serie de domenii și acțiuni.

Acțiuni prioritare

Măsuri de luptă cu corupția

- Lupta fermă cu schemele de corupție și de furt al banului public din sector, cu deconspirarea schemelor din domeniul farmaceutic, al producerii și vânzării anabolizantelor, achizițiilor publice;
- Combaterea fenomenului plăților informale pentru serviciile de sănătate prin modernizarea guvernantei și managementului instituțiilor medicale din țară;
- Crearea Corpului de Control al ministrului;
- Fortificarea instituției avertizorului de integritate ca suport juridic și protecție extinsă pentru cei care semnalează nelegalitățile, corupția, plățile neformale sau încălcarea regulilor sanitare în instituțiile medicale.

Depolitizarea sistemului de sănătate

- Stoparea procesului de numire a conducătorilor agențiilor și instituțiilor medicale pe criterii politice;
- Revizuirea mecanismului de organizare a concursurilor pentru posturile de conducători cu accent pe competențe profesionale și calități de lider/manager, integritate, meritocrație și depolitizare a medicinei.

Debirocratizarea sistemului de sănătate

- Eficientizarea circuitului pacientului în sistem și simplificarea procedurilor pentru a majora accesul oamenilor la servicii de sănătate;
- Elaborarea criteriilor stricte și clare de etapizare și transfer al pacientului în sistem de la un nivel la altul;
- Integrarea tuturor sistemelor informaționale existente din medicină și gestionarea lor prin intermediul unui centru informațional în sănătate/e-Sănătate;
- Transparentizarea datelor din sănătate (datelor deschise).
- Implementarea conceptului de fișă electronică unică medicală a pacientului, accesibilă la necesitate pentru toate instituțiile și laboratoarele medicale (publice și private);
- Implementarea rețelei medicale electronice.

Politici de personal

- Îmbunătățirea mecanismelor de recrutare, menținere și dezvoltare a resurselor umane în sănătate și fortificarea capacității autorităților naționale, locale și instituționale implicate în gestionarea resurselor umane;
- Dezvoltarea mecanismelor de planificare a personalului medical, reorganizarea sistemelor postuniversitare, de instruire continuă și pregătire bazate pe competențe care să corespundă necesităților curente și viitoare ale sistemului de sănătate național; creșterea accesibilității educației medicale de calitate, inclusiv în afara țării;

- Acordarea de beneficii sociale lucrătorilor sistemului de sănătate, facilități pentru zonele rurale sau defavorizate și unele specialități; majorarea indemnizației pentru tineri specialiști, inclusiv prin compensarea cheltuielilor pentru locuințe și transport; oferirea bonusului “rural” pentru medicii de familie ce merg în zone izolate cu lipsă acută de medici;
- Majorarea salariilor medicilor și farmaciștilor, cadrelor medicale cu studii medii medicale și farmaceutice, și altor lucrători din domeniu, astfel ca ele să devină cu adevărat atractive și echitabile;
- În comun cu autoritățile locale, identificarea și asigurarea cu spații corespunzătoare pentru activitatea medicală rurală și creare de farmacii.

Modernizarea sistemului de sănătate:

- Finalizarea și aprobarea Strategiei Naționale de Sănătate pentru 2022-2032;
- Implementarea unui Program Național de Modernizare a instituțiilor medicale, finanțat din bugetul de stat și cu participarea partenerilor străini, în vederea renovării, dotării, și restructurării tehnice, logistice și informaționale a instituțiilor medicale, în special raionale cu scopul de a asigura accesul întregii populații la tratament în regim de urgență și de a reduce mortalitatea pacienților aflați în stare critică, cu accent pe evenimente de criză și pandemice, cât și a monitorizării eficiente și în timp optim a pacienților cronici;
- Elaborarea conceptului de modernizare și regionalizare a serviciului spitalicesc, dotarea cu echipamente moderne, aplicarea metodelor inovative, desconcentrarea unor servicii, și ca efect, îmbunătățirea calității și accesului pacienților la serviciile spitalicești;
- Construcția a două spitale regionale la Bălți și Cahul care să ofere acces locuitorilor din nordul și sudul țării la servicii medicale de înaltă performanță; punerea în funcțiune a spitalului din Vorniceni;
- Stimularea utilizării inovațiilor în medicină, inclusiv soluțiilor de telemedicină;
- Dezvoltarea modernă a serviciilor comunitare, geriatrie, paliative și de reabilitare; organizarea și punerea în funcțiune a mai multor secții pentru bătrâni în spitale de îngrijiri cronice, inclusiv secții pentru servicii paliative, astfel ca bolile cronice să fie tratate cât mai aproape de casă;
- Sporirea rolului Fondatorului, în special în cazul autorităților publice locale în modernizarea instituțiilor medicale publice;
- Explorarea și sprijinirea oportunităților de dezvoltare a serviciilor de reabilitare prin atragerea investițiilor în domeniu și modernizarea infrastructurii existente (ape curative, zone de turism, centre de recuperare și balneologie, etc.).

Accesul, calitatea și siguranța medicamentelor și consumabilelor medicale

- Aprobarea listei medicamentelor esențiale în baza listei-model a Organizației Mondiale a Sănătății (cele mai eficiente și sigure medicamente într-un sistem de sănătate aprobate de fiecare țară);
- Revizuirea politicilor de formare a prețurilor la medicamente și de achiziționare a acestora;
- Perfecționarea mecanismului de compensare, extinderea listei de medicamente compensate, includerea medicamentelor esențiale din lista-model OMS, precum și în conformitate cu protocoalele clinice naționale, eficiența cărora este demonstrată prin evaluarea tehnologică în sănătate;

- Elaborarea unui mecanism direct de compensare a insulinei și a dispozitivelor medicale pentru diabetici;
- Asigurarea accesibilității medicamentelor la pacientul rural prin intermediul unei rețele de stat pe principii de asistență farmaceutică bazată pe bune practici;
- Revizuirea cadrului legal cu privire la modalitatea de comercializare a medicamentelor, a medicamentelor fără prescripție medicală (OTC), a aspectului de concurență sau monopol și a accesului populației la medicamente calitative și sigure în concordanță cu cerințele aquis-lui comunitar;
- Facilitarea procesului de înregistrare a medicamentelor pe piața farmaceutică pentru creșterea numărului de medicamente eficiente și calitative incluse în Nomenclatorul de Stat al Medicamentelor;
- Organizarea supravegherii circulației medicamentelor pe piața națională pentru identificarea stocurilor și prevenirea deficitului lor;
- Crearea politicilor de susținere a producătorilor autohtoni în vederea asigurării securității farmaceutice.

Calitatea serviciilor medicale

- Crearea unui sistem modernizat de evaluare și acreditare a tuturor instituțiilor medicale din țară; crearea Centrului Național de Evaluare și Acreditare în Sănătate în calitate de agenție independentă;
- Îmbunătățirea comunicării instituțiilor medicale cu pacientul prin crearea unui mecanism de feedback axat pe calitatea serviciilor prestate/primate, adresărilor, circulației informației și integrarea acestuia ca instrument obligatoriu în evaluările profesionale periodice și de acreditare;
- Elaborarea ghidurilor de bună practică (standarde, protocoale medicale, proceduri operaționale etc) pentru a uniformiza practica medicală și pentru a o face mai puțin vulnerabilă cu publicarea tuturor materialelor, ordinelor de ministru și reglementările care privesc sistemul medical pe o platformă comună pentru ca standardele de bună practică să fie aplicate adecvat, unitar și predictibil în toate instituțiile din Republica Moldova.

Consolidarea capacității sistemului de sănătate

- Gestionare transparentă și eficientă a bugetului sistemului de sănătate, în special a Fondului de Asigurări Obligatorii de Asistență Medicală;
- Reformatarea sistemului de achiziții publice în medicină și racordarea lui la necesitățile sistemului, combaterea corupției în procurarea de servicii și echipamente medicale și asigurarea utilizării eficiente a banului public;
- Fortificarea sistemului de asistență medicală primară prin centrarea lui pe nevoile pacientului și comunității, a accesului cetățenilor la servicii esențiale de sănătate;
- Reducerea inechității sociale prin intermediul consolidării capacității asistenței medicale primare și a parteneriatului cu comunitățile și autoritățile locale;
- Asigurarea unei continuități reale și durabile în prestarea serviciilor de sănătate cu accent pe individ, familie și comunitate;
- Fortificarea Programelor Naționale cu accent pe nevoile pacientului oncologic, cardiac, etc., cât și pe acțiuni imediate concentrate pe măsuri de prevenire și detecție a maladiilor în stadii incipiente în vederea reducerii mortalității și poverii asupra sistemului de sănătate;
- Asigurarea accesului cetățenilor la servicii de urgență corespunzătoare, precum și la mijloace de transport specifice, care să satisfacă, atât din punct de vedere calitativ, cât și cantitativ, nevoia de tratament și transport medical;

- Asigurarea dezvoltării durabile a cooperării intersectoriale și promovarea integrării aspectelor de sănătate în toate politicile statului;
- Ameliorarea relaționării întregului corp medical cu pacientul cu accent pe aspectul empatic și deontologic cu pacientul.

Sănătatea publică

- Revizuirea cadrului normativ în vederea asigurării funcționalității serviciului de sănătate publică;
- Sporirea capacității de intervenție în acțiuni de sănătate publică, prin creșterea numărului de posturi alocate la rezidențiat la specializările epidemiologie, sănătate publică și identificarea măsurilor de atragere și menținere a specialiștilor în sistem (stimulente salariale și alte măsuri);
- Realizarea Registrelor Naționale de Boli ca formă standardizată de colectare de date epidemiologice, despre tipul, stadiul, tratamentul cazurilor, și profilul pacientului cu scop de ghidare a măsurilor unificate de prevenție, screening și control al bolilor;
- Fortificarea sistemului de supraveghere de stat a bolilor transmisibile;
- Asigurarea controlului deplin al maladiilor infecțioase cu impact major asupra sănătății publice, în special a tuberculozei și HIV/SIDA prin crearea unui acces larg la intervenții specializate, precum și sporirea capacității de pregătire pentru amenințări și urgențe la adresa sănătății publice;
- Aplicarea mecanismului de formare a prețurilor la comercializarea cu amănuntul a țigaretelor;
- Micșorarea limitei cantității de nicotină în 1ml de lichid în țigaretile electronice;
- Reintroducerea restricțiilor de promovare pentru dispozitivele și accesoriile de utilizare, reîncărcare și încălzire a tutunului;
- Dezvoltarea programelor de promovare a sănătății și modului sănătos de viață, bazate pe principii de angajament și oferirea beneficiilor reale prin crearea unor condiții mai bune pentru sănătate, îmbunătățirea educației pentru sănătate și sprijinirea alegerilor sănătoase;
- Asigurarea prevenirii și controlului bolilor nontransmisibile prin promovarea sănătății, educației pentru sănătate și stilului de viață sănătos, cât și bunelor practici, prin abordarea principalilor factori de risc care influențează starea de sănătate, cum ar fi alimentația, drogurile, alcoolul, tutunul;
- Implementarea mecanismelor de verificare a produselor alimentare (semaforizarea/etichetarea cromatică).

PROTECȚIA SOCIALĂ ȘI MUNCA

Viziune: Oamenii nu vor avea încredere în stat și speranță în ziua de mâine atât timp cât statul nu va asigura cele mai bune condiții pentru realizare profesională și muncă, o bătrânețe demnă pentru cei care au muncit și ajutor pentru cei care sunt vulnerabili sau în dificultate. Pe piața muncii, ne confruntăm cu situația când specialiștii nu-și găsesc rostul și pleacă în căutare de locuri de muncă peste hotare, iar angajatorii nu găsesc cadre calificate. La pensionare, mulți sunt nevoiți să trăiască cu o pensie care nu acoperă nici minimumul de existență, iar 170.000 de oameni au pensie mai mică decât 1 200 de lei. Oamenii vulnerabili sunt deseori prinși într-un cerc vicios de sărăcie și vulnerabilitate, iar ajutoarele statului nu întotdeauna ajung la cei mai nevoiași. Creșterea economică și gestionarea corectă a banului public va permite și majorarea plăților sociale, iar administrarea depolitizată și transparentă a sistemului social va permite ca acestea să ajungă la destinație și să ajute oamenii să se simtă protejați de stat.

Acțiuni prioritare

Munca

- Dezvoltarea și implementarea strategiilor și politicilor de creștere a productivității muncii;
- Implementarea politicilor de creștere a calității resurselor umane, prin promovarea formării profesionale la locul de muncă, dezvoltarea și punerea în aplicare a strategiilor de învățare de-a lungul vieții;
- Eficientizarea proceselor de facilitare a angajării în câmpul de muncă a șomerilor, a tinerilor, a persoanelor cu dizabilități;
- Stimularea creării de locuri de muncă decente în sate;
- Definirea și implementarea unei strategii de atragere a salariaților din diaspora în întreprinderile din Republica Moldova, inclusiv prin implementarea unui sistem de potrivire și echivalare a meseriilor și posturilor;
- Adoptarea unui mecanism de creștere dinamică a salariului minim pe economie, bazat pe dreptul salariaților la un trai decent, productivitatea muncii, creșterea economică și creșterea salariului mediu;
- Elaborarea și implementarea unei Strategii naționale de combatere a fenomenului „muncii la negru” și a „muncii la gri” și de achitare a salariilor „în plic”;
- Promovarea principiului remunerării egale pentru muncă de valoare egală între femei și bărbați;
- Definirea unui standard de referință pentru coșul de consum pentru un trai decent;
- Promovarea dialogului social, a negocierilor colective, a convențiilor colective și contractelor colective de muncă între sindicate și patronate pentru condiții de muncă decente și o remunerare decentă și echitabilă;
- Dezvoltarea capacității Comisiei naționale pentru consultări și negocieri colective în ceea ce privește examinarea și avizarea proiectelor de acte normative din domeniul muncii;
- Stabilirea unui cadru de informare și consultare a salariaților pe subiecte de interes economic în întreprinderile medii și mari;
- Crearea mecanismelor extrajudiciare de soluționare a litigiilor individuale de muncă;
- Îmbunătățirea legislației și a practicii în domeniul sănătății și securității în muncă, inclusiv prin ajustarea legislației la Directivele Uniunii Europene și Convențiile Organizației Internaționale a Muncii;
- Îmbunătățirea legislației și a practicii în domeniul inspecției muncii;
- Stabilirea unui cadru de susținere a mediului de afaceri în situații excepționale prin subvenționarea șomajului tehnic sau al șomajului parțial;
- Promovarea programelor flexibile de muncă în interesul salariaților cu copii, astfel ca părinții să poată face față sarcinilor de serviciu și responsabilităților de familie;
- Încurajarea deschiderii serviciilor alternative de îngrijire a copiilor de către angajatori.

Protecția socială

- Creșterea pensiei minime până la 2000 lei pe lună și racordarea continuă a cuantumului la minimumul de existență;
- Implementarea unui mecanism de creștere a pensiilor în baza creșterii economice și ținând cont de majorarea salariului mediu;
- Recalcularea pensiei cât și comprimarea graficului de recalculare pentru pensionarii care continuă să lucreze și să contribuie la Bugetul Asigurărilor Sociale de Stat;

- Ajustarea condițiilor de pensionare în anumite profesii cu scopul creșterii echității sociale a sistemului public de pensii;
- Asigurarea sustenabilității sistemului de pensii prin atragerea investițiilor și crearea locurilor noi de muncă, prin combaterea fenomenului salariului în plic, inclusiv prin analiza amplă a impozitelor salariale;
- Crearea pentru vârstnici a unui program de asistență socială - Fondul de Argint, care va oferi servicii de sprijin și îngrijire, cantine sociale și un prânz cald pe zi pentru pensionarii aflați în sărăcie și pensionarii singuri, precum și asistență informațională și juridică pentru accesarea serviciilor publice;
- Majorarea salariului minim în sectorul public cel puțin până la minimul de existență pentru persoanele apte de muncă;
- Majorarea scutirii personale la 32.400 lei pentru ca să acopere valoarea salariului minim pe sectorul real;
- Majorarea ajutorului pentru copiii din familii social vulnerabile până la cel puțin 1000 de lei pe lună;
- Orientarea ajutorului social pentru familii cu copii și bătrâni singuratici și revizuirea condițiilor programului pentru a asigura că programul nu descurajează angajarea în câmpul muncii pentru cei care pot munci;
- Revizuirea Venitului Lunar Minim Garantat de Stat, care este utilizat la plata ajutorului social și a ajutorului pentru perioada rece a anului prin aplicarea unei formule care să reflecte costurile reale pentru minimul de existență;
- Evaluarea modalității de determinare a dizabilității și capacității de muncă, în special al gradului de dizabilitate, modalitatea și procedurile de examinare;
- Majorarea salariului angajaților din domeniul asistenței sociale, în special al asistenților sociali și ai celor din instituții rezidențiale cu caracter social;
- Susținerea instrumentelor moderne de plasare în câmpul muncii și identificare a locurilor de muncă potrivite, inclusiv pentru reintegrarea profesională a cetățenilor reveniți de peste hotarele țării în legătură cu criza pandemică;
- Negocierea în continuare a unor noi acorduri bilaterale de securitate socială cu statele de destinație a lucrătorilor migranți;
- Majorarea pensiei minime pentru dizabilitate și a alocațiilor pentru dizabilitate. Stimularea angajării persoanelor cu dizabilități prin revizuirea și majorarea subvențiilor existente și completarea acestora cu o subvenție pentru transport;
- Stimularea antreprenoriatului social prin înlesniri fiscale și discriminarea pozitivă a întreprinderilor sociale în procesul de achiziții publice;
- Asigurarea cu dispozitive și tehnologii asistive necesare a persoanelor cu dizabilități de vedere, auz și locomotorii;
- Îmbunătățirea condițiilor de pensionare a celor care îngrijesc de persoane cu dizabilități severe;
- Formarea interpreților de limbaj mimico-gestual și asigurarea serviciilor de traducere mimico-gestuală la nivel național;
- Implementarea unui program național pentru accesibilizarea instituțiilor și spațiilor publice pentru persoanele cu dizabilități;
- Îmbunătățirea accesului la educație de calitate a copiilor și tinerilor cu dizabilități;
- Extinderea pachetului minim de servicii sociale și majorarea finanțării acestor servicii din bugetul de stat;
- Majorarea și indexarea indemnizației pentru veteranii de război și veteranii acțiunilor de luptă pentru apărarea integrității teritoriale și independenței Republicii Moldova;
- Protejarea persoanelor împovărate de datorii mici de executări abuzive a locuinței și a altor bunuri de primă necesitate prin revizuirea Codului de Executare;

- Reglementarea mai dură a sectorului de microfinanțare și protejarea persoanelor social vulnerabile;

FINANȚE PUBLICE

Viziune: Multiplele crize prin care a trecut Republica Moldova, dar și implementarea programelor guvernamentale anterioare au demonstrat că sistemul bugetar nu este suficient de dezvoltat pentru a răspunde în mod adecvat provocărilor. Principala cauză a acestei situații fiind lipsa unei relații efective dintre rezultatele așteptate și resursele alocate pentru realizarea acestora. Guvernul va fortifica mecanismele de alocare a resurselor în strictă conformitate cu prioritățile strategice ale Republicii Moldova, pe proiecte care demonstrează îmbunătățirea condițiilor de trai ale cetățenilor și a mediului de afaceri. În acest context pe perioada de mandat vor fi întreprinse măsuri pentru respectarea disciplinei bugetar-fiscale și sporirea capacității de management a riscurilor bugetare cu scopul asigurării unei executări stabile și eficiente a programelor bugetare. Instituțiile publice vor aplica cu strictețe principiile bunei guvernări și cerințele privind controlul financiar public intern. Politicile de impozitare vor deveni mai previzibile pentru afaceri și vor fi excluse abuzurile din partea organelor fiscale. Fără a aduce prejudicii proceselor de colectare a impozitelor și taxelor, Serviciul Fiscal de Stat va exclude practicile injuste și inechitabile din administrarea fiscală față de agenții economici. Alături de fortificarea capacității de colectare a taxelor în vamă, vor fi implementate mecanismele de reducere a costurilor pentru business cu efectuarea procedurilor vamale.

Acțiuni prioritare

Politici bugetare

- Implementarea deplină a bugetării pe bază de performanță și în strictă concordanță cu prioritățile strategice ale Republicii Moldova pe întreg sistemul bugetar;
- Implementarea efectivă a sistemului de control intern managerial în entitățile publice prin sporirea capacității entităților publice, fortificarea mecanismelor de raportare pe indicatorii de performanță a acestora și sporirii responsabilității conducătorilor pentru atingerea rezultatelor planificate;
- Negocierea distribuției alocațiilor către autoritățile locale în format participativ larg cu dezbateri premergătoare etapelor politice din cadrul legislativului, pentru ca factorii politici să țină cont de necesitățile cetățeanului la nivel local;
- Instituirea procedurilor și mecanismului de transparentizare și monitorizare a implementării proiectelor cu finanțare externă pentru a crește absorbția fondurilor și realizarea la timp a lucrărilor, în special pentru proiectele mari de investiții în infrastructură;
- Raționalizarea cheltuielilor sectoriale prin închiderea programelor ineficiente și alocarea resurselor economisite pentru măsuri prioritare noi;
- Revizuirea politicii de gestiune a datoriei publice, identificarea indicatorilor de sustenabilitate a datoriei publice și instituirea procedurilor de supraveghere cu stabilirea responsabililor și acțiunilor obligatorii care urmează a fi puse în aplicare în dependență de nivelul de îndatorare;
- Revizuirea rolului Unităților de Implementare a Proiectelor și transparentizarea activității acestora;
- Desfășurarea unei campanii de educare privind atragerea investițiilor (proiectelor europene) la nivel local;

- Revizuirea cadrului normativ de reglementare a activității instituțiilor publice și stabilirea principiilor clare și unice de finanțare (acordarea subvențiilor de la bugetul de stat).
- Aplicarea regulilor bugetare la elaborarea și executarea cheltuielilor precum și la salarizarea angajaților pentru toate instituțiile cu finanțare majoritară de la bugetul de stat;
- Fortificarea capacităților de prognoză și analiză macrofinanciară în cadrul Ministerului Finanțelor.

Transparență și managementul instituțiilor

- Implementarea efectivă a sistemului de control intern managerial în entitățile publice prin sporirea capacității entităților publice, fortificarea mecanismelor de raportare pe indicatorii de performanță și sporirii responsabilității conducătorilor pentru atingerea rezultatelor;
- Elaborarea și introducerea procedurilor și instruirilor de inițiere a personalului pentru intrarea în funcție în instituțiile publice, inclusiv a managerilor;
- Îmbunătățirea sistemelor informaționale ce deservește sistemul public și asigurarea integrității acestuia pentru toate componentele bugetului public național.
- Catalogarea datelor, restructurarea conținutului site-urilor și desemnarea responsabililor de categorii de date pentru transparentizarea informației financiare de interes public;
- Prezentarea de către Ministerul Finanțelor în mod centralizat a datelor financiare privind veniturile și cheltuielile instituțiilor finanțate din toate bugetele componente ale Bugetului Public Național, într-un mod dezagregat, utilizând mecanismele existente de prezentare a informațiilor și perfecționarea acestora.
- Evaluarea funcțională a Centrului de Tehnologii Informaționale în Finanțe;
- Evaluarea activității Inspecției Financiare pentru a spori eficiența acesteia.

Serviciul Fiscal de Stat și Serviciul Vamal

- Implementarea mecanismului (platformă electronică) de raportare a abuzurilor din partea angajaților Serviciului Fiscal de Stat și Serviciului Vamal, precum și a mecanismului de soluționare a disputelor;
- Fortificarea subdiviziunilor de audit intern/securitate internă/antifraudă pentru prevenirea și depistarea cazurilor de corupție din cadrul autorităților publice;
- Stabilirea indicatorilor de performanță pentru simplificarea cadrului de reglementare;
- Simplificarea regulilor fiscale/vamale și de administrare fiscală/vamală prin alinierea procedurilor la bunele practici internaționale;
- Accelerarea digitalizării serviciilor fiscale și vamale pentru a reduce coruptibilitatea în rândul funcționarilor, a descuraja practicile fiscale și vamale abuzive, și pentru a simplifica procedurile pentru contribuabili.

Achiziții

- Dezvoltarea în continuare a achizițiilor electronice pentru toate autoritățile publice;
- Eliminarea documentelor fizice la toate etapele achiziției;
- Dezvoltarea instrucțiunilor și documentelor tip în suportul autorităților contractante pentru cele mai răspândite tipuri de achiziții;
- Evaluarea implementării Strategiei de dezvoltare a sistemului de achiziții publice pentru anii 2016-2020 și elaborarea unei noi Strategii;
- Încurajarea participării producătorilor locali la achizițiile publice;

- Instituirea acreditării participanților la achiziții.

AGRICULTURA

Viziune: O treime din populația aptă de muncă în Moldova lucrează în sectorul agricol. Potențialul sectorului agricol și agro-alimentar este totuși slab valorificat. Sectorul rămâne fragmentat, neproductiv și vulnerabil la schimbările climatice. Monopolurile împiedică dezvoltarea afacerilor, iar subvențiile și investițiile din partea statului sunt distribuite preponderent gospodăriilor agricole mai mari. Instituțiile statului în domeniul agriculturii sunt politizate, iar corupția în instituțiile de control sufocă producătorul local și împiedică valorificarea pe deplin a piețelor interne și externe. Anul 2020 a fost un an deosebit de greu pentru agricultori, care s-au confruntat cu pierderi cauzate de secetă și de efectele pandemiei. De aceea, Guvernul trebuie, în primul rând, să crească suportul pentru agricultură și ramurile conexe și să asigure distribuția echitabilă a resurselor. În termen mediu, Guvernul se va concentra pe asigurarea funcționării eficiente a instituțiilor statului pentru a asigura competitivitatea produselor agricole, dezvoltarea ramurilor conexe de produse agro-alimentare, și creșterea infrastructurii calității și siguranței alimentelor pentru a beneficia pe deplin de potențialul Acordului de Liber Schimb cu UE.

Acțiuni prioritare

- Creșterea Fondului de Subvenționare în Agricultură și modificarea regulilor de distribuție a Fondului, pentru a extinde suportul statului și producătorilor mai mici, activităților cu valoare adăugată și sectoarelor conexe, în special zootehnia;
- Asigurarea accesului Moldovei la fondurile programului european pentru dezvoltarea agriculturii (ENPARD);
- Investirea în infrastructură de irigare și consolidarea asociațiilor utilizatorilor de apă pentru utilizarea eficientă a sistemelor de irigare mari. Identificarea și eliminarea barierelor administrative exagerate sau formale pentru dezvoltarea sistemelor de irigare;
- Depolitizarea și responsabilizarea instituțiilor care trebuie să ajute agricultorii, în special a Agenției de Intervenții și Plăți în Agricultură (AIPA), pentru a asigura că subvențiile sunt distribuite în mod echitabil;
- Negocierea unor cote mai mari de export pe piața UE pentru mai multe produse agro-alimentare, precum și deschiderea pieței UE pentru produse din lapte și carne, și pentru Specialități Tradiționale.
- Demonopolizarea piețelor de comercializare a producției agricole, inclusiv prin Crearea unui Centru Agroalimentar Modern la care să aibă acces producătorii agricoli mici și care să ofere suport pentru facilitarea exporturilor;
- Lansarea unui program național de promovare a produsului autohton, inclusiv prin legi care să determine producătorii și procesatorii de alimente să afișeze pe ambalaje dacă materia primă utilizată provine sau nu din Republica Moldova;
- Stimularea creării mai multor întreprinderi mici și mijlocii de procesare a producției agricole cu accent pe exportul produselor de valoare adăugată sporită, prin mecanisme de subvenționare și suport consultativ;
- Stimularea măsurilor de ameliorare a terenurilor agricole (în special plantarea fâșiilor de protecție pentru reducerea eroziunii solului);

- Lansarea programelor de instruire pentru agricultori și revitalizarea cercetărilor științifice pentru dezvoltarea unor soiuri noi de produse, rezistente la schimbările climatice.

PROTECȚIA MEDIULUI

Viziunea: Calitatea vieții fiecărui om și bunăstarea țării, în ansamblu, depinde de grija pentru mediul înconjurător și gestionarea durabilă a resurselor naturale. Oamenii trebuie să aibă încredere că apa, aerul, solurile sunt de calitate bună și nu le afectează sănătatea, iar dezastrelor naturale, pe care le resimțim tot mai frecvent ca urmare a efectelor schimbărilor climatice, nu le vor curma viața sau nu-i va lăsa singuri în fața problemelor create de acestea. Statul trebuie să intervină prompt și în toată complexitatea sa, aplicând toate instrumentele economice necesare, pentru ca să contribuie la organizarea activității umane și economice în așa fel, încât deșeurile, apele uzate, îngrășămintele chimice, să fie gestionate adecvat și să nu fie surse de poluare a apelor și solurilor noastre, afectând sănătatea populației. Activitatea economică trebuie să se desfășoare cu maximă responsabilitate față de mediu și față de societate, având în vedere durabilitatea vieții prin satisfacerea necesităților nu doar a generației actuale, dar și a generațiilor viitoare.

Acțiuni prioritare

- Depolitizarea și responsabilizarea instituțiilor de mediu, astfel încât ele să producă schimbări reale în beneficiul cetățenilor. În termen mediu, Guvernul va institui un minister separat responsabil de politicile de mediu și gestionarea resurselor naturale și va reorganiza activitatea instituțiilor din subordine, inclusiv Inspectoratul pentru Protecția Mediului, Agenția de Mediu, Agenția „Moldsilva” și întreprinderile silvice, Agenția „Apele Moldovei”, Serviciul Hidrometeorologic de Stat, Agenția pentru Geologie și Resurse Minerale și Agenția Națională de Reglementare a Activităților Nucleare și Radiologice;
- Consolidarea eforturilor în armonizarea cadrului normativ cu prevederile *acquis communautaire* în special în domeniul guvernantei de mediu, gestiunii apelor, aerului, habitatelor, răspunderea pentru cauzarea prejudiciului mediului, recuperarea prejudiciului etc,
- Reforma Fondului Ecologic Național, inclusiv mecanismele de încasare a plăților, de evaluare, de finanțare și monitorizare a proiectelor finanțate din Fondul Ecologic Național și alte fonduri dedicate protecției mediului;
- Stabilirea condițiilor pentru îmbunătățirea performanței de mediu pe tot ciclul de viață a produsului, care va contribui la transformarea țării într-o economie circulară, ceea ce înseamnă eficientizarea utilizării resurselor naturale și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră;
- Cultivarea unui consens social, în cadrul unui larg proces consultativ, asupra plăților de mediu, pentru a încuraja împădurirea, protecția solului, epurarea apelor uzate, reciclarea deșeurilor și îmbunătățirea calității aerului și pentru a descuraja activitățile dăunătoare pentru mediu;
- Dezvoltarea și aplicare mecanismelor financiare eficiente pentru implementarea principiului de responsabilitate a producătorului, în vederea sporirii gradului de deșeuri reciclate și diminuarea volumului de deșeuri depozitate;
- Realizarea investițiilor în infrastructură de colectare, sortare și valorificare a deșeurilor, inclusiv prin accelerarea absorbției fondurilor europene disponibile și atragerea

fondurilor adiționale necesare pentru îmbunătățirea sistemului de gestionare a deșeurilor în Republica Moldova;

- Realizarea investițiilor în infrastructură de gestionare a apelor uzate prin construcția stațiilor de epurare și extinderea rețelelor de canalizare în orașele de peste 10 mii de locuitori, atrăgând fonduri externe;
- Crearea grupurilor permanente de experți și atragerea experților europeni în procesul de negociere a Acordului moldo-ucrainean privind asigurarea funcționării complexului hidroenergetic Nistrean;
- Consolidarea relațiilor cu statele vecine în asigurarea unui schimb permanent în domeniul informației de mediu și asigurarea securității ecologice în zonele transfrontaliere;
- Crearea condițiilor pentru conservarea diversității biologice, habitatelor și ecosistemelor, prin consolidarea gestionării ariilor protejate, fiind importante pentru menținerea proceselor de regenerare a resurselor naturale;
- Creșterea suprafeței terenurilor împădurite gradual, având o țintă de cel puțin 100.000 ha pentru următorii 10 ani, prin plantarea pe terenuri publice și restabilirea perdelelor forestiere a fâșiilor riverane de protecție și a terenurilor agricole;
- Reducerea barierele administrative și crearea mecanisme de subvenționare pentru înființarea de plantații forestiere pe terenuri private;
- Consolidarea regulile de extragere a zăcămintelor naturale, găsimd un echilibru între nevoile societății în resurse naturale și o abordare ecologică a operațiunilor de valorificare a zăcămintelor naturale.

ADMINISTRAȚIE PUBLICĂ ȘI AUTONOMIE LOCALĂ

Viziunea: Fiecare localitate trebuie să aibă resurse pentru a îmbunătăți condițiile de trai pentru locuitorii săi. În același timp, instituțiile publice și administrația publică la nivel central și local trebuie să lucreze transparent și eficient în interesul oamenilor și pentru bunăstarea țării, iar relația între funcționar și cetățean trebuie să fie construită pe încredere și respect reciproc. Reformele de bună guvernare din fiecare sector vor duce la creșterea încrederii cetățeanului în stat. În același timp, vom crește autonomia și capacitățile autorităților locale pentru apropierea administrației publice de oameni și de nevoile lor.

Acțiuni prioritare

- Implementarea sistemelor de monitorizare a activității autorităților publice de către cetățeni, inclusiv mecanisme de raportare a gradului de satisfacție a cetățenilor față de serviciile oferite și informația acordată;
- Analiza activității instituțiilor de stat și proceselor de luare a deciziilor din perspectiva oamenilor care interacționează cu organele statului și restructurarea lor, astfel ca oamenii să aibă informație clară și ușor de înțeles, să nu prezinte documente și certificate pe care statul le deține și să fie tratați cu demnitate în interacțiunea cu funcționarii statului;
- Creșterea capacităților autorităților publice pentru analiza impactului de reglementare și asigurare a consultării proiectelor de decizii ale autorităților publice cu părțile interesate care ar putea fi afectate;
- Implicarea reală și efectivă a autorităților publice locale în procesul decizional. Edificarea unui dialog direct, sistematic, instituționalizat, efectiv și real, între Guvern și administrațiile publice locale (APL);

- Negocierea cu Uniunea Europeană a unui fond de susținere a proiectelor în localitățile țării în valoare de 2 miliarde de lei anual, care va putea fi accesat direct de autoritățile publice locale;
- Revizuirea modului de repartizare a tuturor fondurilor pentru investiții capitale, astfel ca ele să fie repartizate echitabil pentru realizarea unor proiecte bine pregătite și să fie utilizate după destinație;
- Creșterea independenței financiare a administrației publice de nivelul I, inclusiv prin păstrarea în bugetul local a unei părți din impozitul din activitatea de întreprinzător a persoanelor juridice, defalcarea în bugetul local a 100% din taxa pentru folosirea drumurilor de autovehiculele înmatriculate în Republica Moldova și asigurarea înregistrării și evaluării bunurilor imobile din toate comunitățile locale din Republica Moldova;
- Facilitarea cooperării și înfrățirilor între autoritățile publice locale din Republica Moldova și țările membre ale UE în scopul creșterii capacităților autorităților locale și finanțării directe a proiectelor de dezvoltare;
- Transparentizarea ședințelor autorităților publice locale, inclusiv transmiterea publică și înregistrarea video a ședințelor;
- Implementarea unui program de creștere a capacităților tuturor aleșilor locali în domeniul gestionării resurselor financiare și a patrimoniului public;
- Implementarea agendei de guvernare electronică la nivel local prin reutilizarea serviciilor digitale guvernamentale și instituirea unei platforme digitale unice pentru autoritățile publice locale cu acces activ la sursele administrative de date pentru funcționarii APL;
- Elaborarea și pilotarea conceptului de *municipalitate inteligentă* în parteneriat cu autorități locale.

EDUCAȚIE ȘI CERCETARE

Viziunea: Investiția în resursele umane din educație este una prioritară. Vom munci pentru a crește statutul instituțiilor educaționale și al pedagogilor în societatea noastră. Studiile și profesia de cadru didactic vor fi atractive pentru tineri, prin salarizarea adecvată și prin condițiile îmbunătățite de muncă. Cadrele didactice și manageriale vor fi motivate și sprijinite pentru realizarea performanțelor profesionale. Copiii și tinerii noștri vor învăța într-un mediu incluziv, sigur și prietenos care oferă spațiu pentru creativitate și privilegiază gândirea critică. Vom avea instituții educaționale care să se îngrijească și de încurajarea intereselor copiilor și tinerilor, să-i ajute la alegerea corectă a unei profesii, să le descopere și să le sprijine pasiunile pentru valorile culturale, pentru muzică, arte vizuale, teatru, sport sau alte domenii. Instituțiile educaționale vor fi centre comunitare care vor uni eforturile de colaborare ale tuturor – ale părinților, ale profesorilor, ale mediului de afaceri și ale întregii comunități – pentru a crește oameni de caracter, care să nu poată fi înșelați și manipulați, care să fie cetățeni integri, responsabili, curajoși, toleranți, perseverenți și cu încredere în propriile forțe. Sistemul național de cercetare trebuie sprijinit în mod adecvat, pentru a putea contribui în mod real la creșterea economică a țării și a bunăstării cetățenilor, prin cercetări relevante și rezultative. Colaborarea între instituțiile de cercetare pe plan național și internațional va fi sprijinită în mod prioritar, pentru a spori eficiența și calitatea proiectelor de cercetare.

Acțiuni prioritare

- Alocarea fondurilor necesare pentru acțiuni de recuperare, remediere și sprijinire a progresului în învățare pentru toți elevii din învățământul general, în vederea depășirii

repercusiunilor situației pandemice (școli de vară, activități complementare după ore, asistență individualizată etc.);

- Dezvoltarea unui Centru Național pentru Educație și Leadership pentru asigurarea modernizării proceselor de formare inițială și continuă a cadrelor didactice și manageriale;
- Asigurarea instituțiilor de învățământ cu personal suficient și competent prin majorarea salariilor, îmbunătățirea condițiilor de muncă și formarea continuă calitativă; majorarea indemnizației pentru tineri specialiști, inclusiv prin compensarea cheltuielilor pentru locuințe și transport;
- Creșterea compensațiilor bănești anuale acordate pentru achiziționarea bunurilor pentru creșterea profesională a cadrelor didactice și manageriale, de la 2000 la 4000 de lei;
- Eliminarea poverii procesului dublu de evaluare a cadrelor didactice și de conducere, prin unificarea și simplificarea procesului de evaluare externă și atestare;
- Dublarea fondurilor pentru sprijinirea educației incluzive în învățământul general;
- Perfecționarea mecanismelor de finanțare a instituțiilor de învățământ general, inclusiv prin luarea în considerare a aspectelor de finanțare legate de creșterile salariale pe bază de merit și performanță (acordarea gradelor didactice);
- Asigurarea transparenței, eficienței și corectitudinii cheltuirii alocațiilor bugetare pentru finanțarea instituțiilor educaționale și stoparea oricăror acțiuni de abuz și de corupție în sectorul educațional, precum și a politizării deciziilor de finanțare;
- Dezvoltarea mecanismelor care vor spori transparența și eficiența în alocarea finanțării pentru instituțiile de educație timpurie (finanțarea per copil);
- Îmbunătățirea condițiilor de igienă și sanitație în instituțiile de învățământ general prin construcția și repararea blocurilor sanitare și a cantinelor moderne;
- Renovarea cel puțin a 500 de grădinițe, inclusiv cu sprijinul României și al partenerilor internaționali, și vom extinde serviciile de creșe-grădinițe;
- Debirocratizarea continuă a activității cadrelor didactice, prin simplificarea procedurilor de documentare și raportare și prin utilizarea eficientă a SIME (Sistemul Informațional de Management în Educație), pentru a oferi profesorilor posibilitatea de a se dedica în primul rând educației și formării personalității elevilor;
- Crearea unui Fond pentru Inovație în Educație, prin care instituțiile educaționale să poată obține finanțare pentru proiecte creative, elaborate împreună cu comunitatea și cu mediul de afaceri, pentru a-și îmbunătăți condițiile de studii, a se dezvolta și a oferi învățare de calitate copiilor, elevilor și studenților;
- Implementarea inovațiilor educaționale în domeniul dezvoltării curriculare și a diversificării și flexibilizării planului-cadru pentru învățământul general, pentru a oferi elevilor posibilitatea de a alege între mai multe discipline și oportunități de sprijinire a intereselor și aptitudinilor lor;
- Perfecționarea cadrului normativ privind asigurarea cu manuale școlare și suporturile didactice necesare în învățământul general, prin implementarea unor criterii de evaluare care să asigure elaborarea și evaluarea corectă a unor manuale moderne;
- Evaluarea rezultatelor Programului național pentru îmbunătățirea calității învățării limbii române în instituțiile de învățământ general cu instruire în limbile minorităților naționale 2016-2020. Elaborarea și implementarea unui program național pentru perioada 2021-2025;
- Sprijinirea programelor pentru dezvoltarea competențelor de comunicare în limba maternă ale copiilor și elevilor din instituțiile cu instruire în limbile minorităților naționale;
- Asigurarea formării de calitate pentru cadrele didactice și manageriale, prin crearea unui centru național pentru educație și leadership și modernizarea proceselor de formare

inițială și continuă a cadrelor didactice și manageriale pentru a răspunde necesităților reale de creștere profesională și avansare în carieră;

- Dezvoltarea programelor de susținere a elevilor capabili de performanțe înalte la studii;
- Promovarea de inițiative pentru modernizarea și eficientizarea învățământului profesional tehnic, cu implicarea angajatorilor și mediului de afaceri, pentru a oferi absolvenților o pregătire mai bună pentru piața muncii și pentru o carieră de succes;
- Perfecționarea mecanismului de finanțare a instituțiilor de învățământ superior, eficientizarea cheltuielilor publice prin îmbunătățirea instrumentelor de prognozare a necesităților de pregătire a specialiștilor pentru domeniile prioritare ale statului;
- Creșterea capacităților instituțiilor de învățământ superior care pregătesc specialiști în domeniile prioritare pentru dezvoltarea societății prin programe de suport pentru dezvoltarea programelor de studii care corespund necesităților mediului de afaceri, perfecționarea cadrelor didactice și sporirea conlucrării mediului de afaceri cu instituțiile de învățământ superior.
- Asigurarea respectării principiilor de etică și integritate academică în instituțiile de învățământ superior și cercetare, prin implementarea măsurilor de prevenire și eliminare a fraudelor și a plagiatului;
- Eficientizarea activității instituțiilor cu atribuții de asigurare a calității în educație și cercetare (ANACEC, ANCD);
- Revizuirea și modernizarea cadrului normativ pentru eficientizarea sistemului național de cercetare și inovare și sporirea impactului cercetărilor științifice asupra mediului de afaceri și a societății (inclusiv prin evaluarea complexă și finanțarea adecvată a organizațiilor din domeniile cercetării și inovării și a școlilor doctorale, elaborarea unui plan strategic de dezvoltare a infrastructurii și a domeniului cercetării și inovării în ansamblu);
- Eliminarea discriminării și intimidării cadrelor didactice și manageriale din cauza opțiunilor politice, asigurând libertatea de opinie și faptul că fiecare angajat este apreciat după muncă și meri.
- Elaborarea și implementarea unei platforme digitale unice de depunere online a actelor pentru admitere la toate instituțiile de învățământ superior din țară.
- Creșterea nivelului de alfabetizare digitală a populației prin organizarea unor programe naționale de instruire pe categorii de vârstă.

TINERET ȘI SPORT

Viziune: Vocea tinerilor trebuie să fie nu doar auzită, ci și ascultată. Vom asigura alinierea politicilor de tineret ale țării la liniile directoare ale politicilor de tineret de la nivel european. Implicarea tinerilor în procesele decizionale de la toate nivelurile, facilitarea colaborării și schimbului de experiență între organizațiile de tineret pe plan național și internațional și capacitatea tinerilor pentru o mai bună integrare socială și profesională vor fi principalele direcții de activitate. Importanța sprijinirii sportului școlar, a sportului de performanță și a sportului de masă este una incontestabilă. Ne vom axa pe finanțarea durabilă a domeniului, asigurarea principiilor de integritate și corectitudine în activitatea sportivă și în guvernarea acesteia, promovarea eficientă a rolului benefic al activității fizice pentru sănătatea populației.

Acțiuni prioritare

- Asigurarea funcționării Agenției Naționale pentru Dezvoltarea Programelor și Activității de Tineret care va contribui la diversificarea și consolidarea serviciilor pentru tineri și elaborarea documentului de planificare strategică pentru domeniu;

- Dublarea burselor de merit pentru studenți, pentru elevii din școli profesionale și colegii;
- Alocarea unui număr de posturi vacante pentru stagii în instituțiile publice pe bază de proporționalitate cu numărul angajaților. Subvenționarea stagiilor de practică pentru tineri în companii;
- Promovarea programelor de educație financiară în școli și instituirea unei discipline facultative sau extra-curriculare în școli;
- Dezvoltarea și implementarea programelor pentru tinerii cu oportunități reduse pentru asigurarea integrării sociale a acestora, inclusiv prin programe de educație economică și antreprenorială;
- Alocarea cel puțin 10 milioane de lei anual pentru granturi destinate tinerilor, inclusiv pentru tinerii artiști, cercetători, activiști, oameni de creație, sportivi și jurnaliști;
- Implementarea un program de stagii cu durata de 6-12 luni pentru tineri absolvenți în instituțiile publice și companiile de stat;
- Alocarea cel puțin a 5 milioane de lei anual pentru susținerea organizațiilor de lansare a afacerilor, start-upurilor și pentru educație financiară;
- Promovarea unui program de renovare a sălilor de sport și încurajarea utilizării spațiilor școlare (sală de sport, sală de calculatoare, bibliotecă) de către elevi și tineri, în afara orelor, pentru activități de recreere. Oferirea de certificate-cadou (vouchere) pentru programe de recreere și educație nonformală tinerilor cu dizabilități, din familii social vulnerabile și grupuri defavorizate;
- Îmbunătățirea cadrului de politici pentru modernizarea sistemului de educație fizică și sport și elaborarea strategiei de dezvoltare a domeniului pe termen mediu;
- Susținerea participării sportivilor de performanță la competiții naționale și internaționale prin sporirea posibilităților de participare;
- Dezvoltarea oportunităților de creare a parteneriatelor publice-private pentru atragerea fondurilor necesare dezvoltării bazelor sportive la nivel local și național;
- Sporirea calității predării limbii române și a predării limbilor materne în instituțiile cu instruire în limbile minorităților naționale;
- Perfecționarea competențelor funcționarilor publici în lucru cu comunitățile interetnice și sporirea comunicării dintre autorități și grupurile etnice minoritare;
- Susținerea populației romă prin (i) intensificarea eforturilor de școlarizare a copiilor romi și reducerea discrepanței dintre rata de școlarizare a romilor și a populației generale; (ii) extinderea rețelei de mediatori comunitari și majorarea salariilor acestora (iii) scutirea de taxe pentru persoanele social-vulnerabile de etnie romă la perfectarea actelor de identitate; (iv) încadrarea activă a romilor la cursuri de formare profesională la locul de munca;
- Integrarea conceptului de dialog intercultural în curricula de educație civică în școli și organizarea instruirilor pe domeniu de dialog intercultural în universități, în cadrul programelor universitare, post-universitare și de formare continuă;
- Sporirea capacităților instituționale ale Biroului pentru Relații Interetnice în promovarea politicilor publice din domeniul minorităților naționale.

CULTURA

Viziunea: Republica Moldova are un potențial considerabil pentru a deveni un furnizor recunoscut de produse culturale și servicii de turism cultural de înaltă calitate pe piața europeană. Vom iniția proiecte de investiții în industriile creative, în protejarea și promovarea patrimoniului cultural imaterial, în reabilitarea clădirilor de patrimoniu din orașe și sate și includerea lor în circuitul cultural-turistic. Aceste proiecte vor duce la creșterea numărului de

locuri de muncă și, respectiv, la o creștere economică. Casele de cultură din sate și orașe, la fel ca bibliotecile, trebuie reabilitate și transformate în centre comunitare culturale active, pentru a spori calitatea vieții oamenilor atât în zonele rurale, cât și în cele urbane. Diversitatea culturală, obiceiurile și tradițiile tuturor etniilor conlocuitoare în Republica Moldova trebuie puse în valoare pe plan național, ca element important de consolidare și coeziune socială, dar și pe plan internațional.

Acțiuni prioritare

Industria creative

- Perfecționarea cadrului normativ cu privire la păstrarea, protecția și promovarea patrimoniului istoric și cultural al țării și elaborarea unei strategii de dezvoltare a domeniului pe termen mediu;
- Elaborarea și ajustarea cadrului legal la necesitățile actuale, care să asigure buna funcționare a industriilor creative și atragerea capitalului privat în proiectele culturale;
- Susținerea IMM-urilor și ONG-urilor care activează în domeniu prin finanțarea proiectelor culturale;
- Conlucrarea cu autoritățile publice locale în vederea incluziunii cât mai largi a societății civile în activități culturale, care va duce la crearea de noi locuri de muncă la nivel local, mai ales în localitățile rurale;
- Încurajarea activităților care valorifică resursele culturale locale;
- Cofinanțarea proiectelor cultural-artistice în parteneriat cu autoritățile publice locale și sectorul privat.

Patrimoniul cultural

- Perfecționarea regulamentului de activitate al Consiliului Național al Monumentelor Istorice;
- Intensificarea activităților de restaurare și de salvare a monumentelor arhitectural-istorice și atragerea investițiilor externe în acest proces;
- Includerea monumentelor istorice în traseele cultural-turistice și încurajarea agenților economici din sectorul HORECA în asigurarea infrastructurii turistice în toată țara;
- Restabilirea caselor de cultură și transformarea lor în centre culturale polivalente.

Creativitate și creație artistică contemporană

- Asigurarea creșterii interesului populației pentru activitățile culturale și a consumului cultural în contextul modernizării mijloacelor de comunicare;
- Ridicarea calității produselor și serviciilor culturale prin încurajarea competitivității;
- Elaborarea unor criterii moderne de evaluare a performanței;
- Elaborarea unui mecanism de finanțare bazat pe stimularea performanței instituțiilor din domeniul teatral și artistic;
- Motivarea morală și financiară a artiștilor prin sporuri salariale.

MASS-MEDIA LIBERĂ

Viziune: Guvernul va promova independența presei ca pilon de bază al unei democrații veritabile, pentru asigurarea libertății de gândire și exprimare, în vederea formării unei societăți informate și responsabile față de viitorul propriu.

Acțiuni prioritare

- Demonopolizarea reală a mass-mediei, inclusiv prin liberalizarea pieței de publicitate pentru a asigura condiții de dezvoltare durabilă a presei independente, dar și prin interzicerea firmelor rezidente în jurisdicții dubioase (din off-shore), care nu-și dezvăluie proprietarii reali sau deținute de oameni politici să administreze de facto instituții media;
- Asigurarea eficienței și independenței Consiliului Audiovizualului, inclusiv prin modificarea legislației în vederea responsabilizării instituției și a conducerii acesteia pentru lipsa de performanțe sau activitate inefficientă în ceea ce privește protejarea interesului public;
- Asigurarea independenței totale față de guvernare a Companiei Publice „Teleradio-Moldova” și luarea măsurilor care să excludă subordonarea politică a acesteia;
- Consolidarea independenței mass-media și a profesionalismului jurnaliștilor, în conformitate cu cerințele prevăzute în Acordul de Asociere între Republica Moldova și Uniunea Europeană;
- Asigurarea de către toate autoritățile, instituțiile, întreprinderile de stat sau societățile pe acțiuni cu capital de stat a accesului liber pentru jurnaliști la informația de interes public.

POLITICI PENTRU DIASPORĂ

Viziune: Oamenii sunt și vor rămâne cea mai prețioasă resursă a Republicii Moldova, oriunde s-ar afla ei. Moldovenii din diasporă contribuie la bunăstarea societății prin transferuri bănești, care sunt indispensabile pentru cei rămași acasă și pentru economia țării, dar și prin transferul de cunoștințe, practici sociale, atitudini, comportamente, proiecte de caritate și de dezvoltare, și prin activism civic. Statul, la rândul său, trebuie să asigure participarea cetățenilor săi la guvernare, să le ofere servicii de calitate și să-i susțină atunci când ei se pomenesc în dificultate.

Acțiuni prioritare

- Asigurarea dreptului la vot pentru cetățenii din diasporă prin deschiderea unui număr suficient de secții de votare în străinătate, acordarea posibilității cetățenilor moldoveni din diasporă de a vota pe parcursul a două zile și implementarea votului prin corespondență; efectuarea unei analize ample a fezabilității și a modului de implementare a votului prin internet cu pilotarea acestuia la unul din următoarele exerciții electorale.
- Consolidarea rolului Biroului pentru Relații cu Diaspora și asigurarea autonomiei decizionale în vederea facilitării implementării programelor pentru cetățenii aflați peste hotare și pentru cei reveniți;
- Extinderea spectrului de acte consulare și simplificarea procedurii perfectării actelor, prin înlăturarea piedicilor birocratice și digitalizarea serviciilor;

- Reducerea taxelor consulare pentru serviciile consulare de bază, cuantumul cărora este mult mai mare decât pe teritoriul Republicii Moldova, inclusiv taxele pentru obținerea pașaportului și buletinului de identitate și pentru înregistrarea divorțului;
- Susținerea celor reveniți din străinătate care intenționează să-și deschidă o afacere, inclusiv prin extinderea participării statului la programul PARE după formula 1+2;
- Stabilirea de facilități la intrarea pe teritoriul țării pentru cetățenii moldoveni posesori de autovehicule care nu sunt înmatriculate în Republica Moldova, inclusiv excepții de la plata taxei pentru folosirea drumurilor (Vinieta) pentru cetățenii care revin de peste hotare în perioadele de sărbători;
- Soluționarea problemei obținerii identității electronice (popular - semnăturii electronice) de către moldovenii din diasporă pentru ca să poată accesa orice serviciu public electronic și să obțină orice document în format electronic fără a se deplasa din localitatea unde s-au stabilit cu traiul în țara gazdă în condiții și la prețuri similare cu cetățenii din țară;
- Implementarea unei platforme digitale centralizate de programare la oficiile consulare;
- Implementarea achitării online a serviciilor consulare;
- Implementarea serviciului guvernamental de livrare pentru livrarea actelor la locul de trai sau la oficiile consulare la alegerea consumatorului;
- Eliminarea barierelor juridice și tehnice privind autentificarea și eliberarea actelor oficiale de către oficiile consulare.

POLITICA EXTERNĂ

Viziune: Republica Moldova va realiza o politică externă activă, consecventă, pragmatică și abilă în vederea promovării și apărării intereselor sale naționale, axată pe aducerea unor beneficii concrete cetățenilor săi, având drept scop major asigurarea unui climat internațional și regional favorabil, constructiv și non-conflictual pentru desfășurarea cu succes a reformelor democratice, combaterea corupției, depășirea pandemiei de COVID-19, redresarea economiei și a sferei sociale, fortificarea instituțiilor statului, întărirea securității, reintegrarea țării și consolidarea independenței și suveranității statului.

Acțiuni prioritare

Integrarea europeană

- O prioritate cheie a politicii externe a Republicii Moldova o va constitui integrarea în Uniunea Europeană prin avansarea și aprofundarea relațiilor politice și economice cu Uniunea Europeană, precum și consolidarea relațiilor de cooperare cu statele sale membre în baza Acordului de asociere cu UE și a Zonei de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător (DCFTA), având drept scop major modernizarea statului și a societății, sporirea calității vieții populației, și aducerea țării noastre mai aproape de perspectiva de aderare la Uniunea Europeană.
- În raporturile cu UE și cu statele sale membre, inclusiv în cadrul Parteneriatului Estic, Guvernul va asigura buna funcționare a mecanismelor naționale de interacțiune cu instituțiile UE, în particular în cadrul Consiliului de asociere Republica Moldova-UE, în vederea îndeplinirii cu bună credință a angajamentelor fixate în Acordul de asociere cu UE, îndeosebi în ceea ce privește implementarea reformelor structurale privind consolidarea statului de drept, asigurarea independenței justiției și combaterea corupției. Vor fi sensibilizate statele interesate în vederea relansării Grupului pentru Acțiunea Europeană a Republicii Moldova (GAERM) cu scopul promovării intereselor și a vizibilității Republicii Moldova pe agenda instituțiilor europene;

- Instituțiile de resort vor intensifica procesul de armonizare a legislației naționale cu acquis-ul comunitar și aliniere la standardele europene în vederea atingerii obiectivelor de asociere politică și integrare economică cu UE;
- În cadrul cooperării sectoriale cu UE, o importanță deosebită va fi acordată asigurării securității energetice, alimentare și sanitare a țării, în particular prin conectarea la infrastructura energetică europeană și rețelele regionale de transport, precum și prin obținerea sprijinului necesar, politic, tehnic și financiar, în vederea relansării economiei, modernizării sistemului de sănătate, depășirii consecințelor crizei epidemiologice și implementării programului național de vaccinare a populației anti-COVID-19;
- Vor fi intensificate acțiunile în vederea:
  - adoptării și implementării noii Agende de Asociere RM-UE pentru anii 2021-2027 și a Planului Național de Implementare a Acordului de asociere cu Uniunea Europeană, care să includă în special măsurile legislative de transpunere și implementare a acquis-ului comunitar în plan național;
  - implementării Planului de recuperare economică în vederea diminuării consecințelor pandemiei de COVID-19, extinderii asistenței și investițiilor UE în economia moldovenească;
  - lansării dialogului la nivel înalt pe chestiuni de securitate, justiție și energie în vederea consolidării rezilienței democratice, economice, climatice, energetice și de securitate;
  - identificării unor direcții noi de cooperare cu UE și statele sale membre care ar completa și dezvolta prevederile Acordului de asociere în domenii ca securitatea statului, securitatea cibernetică, protecția mediului înconjurător, digitalizarea economiei și liberalizarea continuă a comerțului cu UE în sfera serviciilor (accesul la zona unică de plăți în euro – SEPA) și telecomunicațiilor (eliminarea tarifelor la roaming cu statele UE, țările Parteneriatului estic și cele din Balcanii de Vest);
  - asumării și implementării în plan național a obiectivelor Pactului ecologic european și Agendei digitale a UE;
  - implementării condiționalităților Acordului de asistență macro-financiară (Omnibus) și negocierii unui nou Acord de asistență macro-financiară cu UE;
  - consolidării cooperării în domeniul Politicii de securitate și apărare comună a UE și accederii la noile instrumente de securitate ale UE;
  - inspectării funcționalității mecanismului de supraveghere a pieței la nivelul conformității și acreditării laboratoarelor de certificare; dezvoltării producției bunurilor de calitate și sigure pentru consumul intern, importul și exportul acestora în conformitate cu rigorile bunelor practici europene;
  - acordării suportului necesar producătorilor autohtoni pentru a facilita accesul la noile piețe de desfacere și a implementa standardele UE, pentru a putea face față concurenței pe piața internă, precum și susținerea și încurajarea transformărilor structurale profunde necesare pentru ridicarea competitivității economiei naționale.
- Conform unui program pertinent de comunicare strategică, Guvernul va coopera strâns cu exponenții societății civile, cu organizațiile obștești și forțele politice, cu mediul academic și cel de afaceri în vederea asigurării unui consens național larg privind transformarea Republicii Moldova într-un stat funcțional, democratic și modern cu perspective reale de aderare la UE.

- Guvernul își va intensifica activitatea în vederea consolidării parteneriatului strategic cu România pentru integrarea europeană a Republicii Moldova, precum dezvoltării de mai departe a relațiilor speciale privilegiate, bazate pe comunitatea de istorie, cultură și limbă, inclusiv prin desfășurarea ședințelor comune ale celor două guverne și altor mecanisme de interacțiune bilaterală, având drept obiective prioritare preluarea experienței și expertizei României în materie de integrare europeană, liberalizarea spațiului economic comun, realizarea proiectelor comune în domeniul infrastructurii energetice, transportului și comunicațiilor, promovarea proiectelor comune în sfera socială, culturală și educațională;
- Guvernul își va intensifica activitatea în vederea promovării parteneriatului strategic cu Ucraina în domeniul integrării europene, inclusiv în cadrul „trio-ului asociat” – Moldova, Georgia, Ucraina, precum și în vederea promovării dialogului politic la toate nivelurile, consolidării cooperării în domeniul comercial-economic și cultural-umanitar, realizării unor proiecte comune de interconectare a rețelelor energetice și de transport, reglementarea pașnică a conflictului transnistrean, dezvoltarea cooperării transfrontaliere, inclusiv în cadrul Euro-regiunilor, protecției ecosistemului r. Nistru și folosirii raționale a apelor r. Nistru, reglementării raporturilor de proprietate, securizării frontierei de stat moldo-ucrainene, efectuarea controlului în comun și combaterea fenomenelor ilicite transfrontaliere, consolidarea securității regionale etc.;
- Guvernul va promova dialogul politic cu Federația Rusă într-un spirit constructiv și pragmatic în vederea dezvoltării cooperării reciproc avantajoase în domeniul comercial-economic și în alte domenii de interes comun, inclusiv în cadrul CSI, în baza respectului mutual și al neamestecului în treburile interne, în particular prin eliminarea barierelor tarifare și netarifare discriminatorii față de produsele moldovenești și asigurarea protecției sociale a cetățenilor moldoveni aflați la muncă în Federația Rusă. Guvernul va intensifica interacțiunea cu Federația Rusă, atât în plan bilateral cât și în cadrul mecanismelor consacrate de negocieri, în vederea identificării unei soluții cuprinzătoare și durabile a conflictului transnistrean, cu respectarea suveranității și integrității teritoriale a Republicii Moldova, precum și retragerii complete și necondiționate a trupelor și munițiilor ruse de pe teritoriul Republicii Moldova, în conformitate cu angajamentele asumate și documentele internaționale relevante;
- Guvernul va pleda pentru promovarea unui dialog strategic consistent și eficient cu Statele Unite ale Americii, inclusiv prin elaborarea și adoptarea unei foi de parcurs care ar trasa acțiunile care urmează a fi întreprinse în comun în vederea atingerii obiectivelor urmărite în consolidarea institutelor democratice și a bunei guvernări în Republica Moldova, combaterea corupției, asigurarea securității energetice, dezvoltarea economică și financiară, cooperarea în materie de securitate. O importanță deosebită va fi acordată dezvoltării cooperării în domeniul comercial-economic și umanitar în baza Acordului aprofundat moldo-american în domeniul investițiilor, precum și negocierii unui nou pachet de asistență multianuală în cadrul Programului Compact, care ar putea fi oferită țării noastre de către Guvernul SUA prin intermediul Corporației Provocările Mileniului;
- Guvernul va întreprinde acțiunile necesare în vederea valorificării plene a potențialului de cooperare bilaterală în toate domeniile de interes comun cu Marea Britanie, Canada, Confederația Elvețiană, Norvegia, Statul Israel, Japonia, Republica Turcia, Republica Populară Chineză, India, Republica Coreea, țările arabe, precum și cu alte state partenere prin utilizarea eficientă a mecanismelor de integrațiune bilaterală existente, valorificarea acordurilor de cooperare existente și încheierea unor noi acorduri în vederea promovării exportului de bunuri moldovenești, atragerii investițiilor și asistenței tehnice, protejării intereselor cetățenilor și agenților economici moldoveni.

Cooperarea multilaterală

- Guvernul va întreprinde măsurile de rigoare în vederea sporirii eficienței cooperării în cadrul ONU, OSCE și altor organizații internaționale relevante în vederea promovării și apărării intereselor naționale și valorificării programelor de asistență pentru dezvoltare, implementării cu succes a reformelor structurale, asigurării dezvoltării social-economice durabile și modernizării societății, consolidării instituțiilor democratice, asigurării respectării drepturilor omului și a libertăților fundamentale, restabilirii integrității teritoriale, consolidării suveranității și independenței Republicii Moldova, dar în același timp și pentru a contribui efectiv la promovarea programelor și strategiilor de dezvoltare a cooperării internaționale, la întărirea păcii și securității internaționale, la exercitarea controlului asupra armamentelor și dezarmării, la gestionarea efectelor schimbărilor climatice, prevenirea și remedierea consecințelor dezastrelor naturale și a crizelor pandemice etc.;
- Activitatea țării noastre în cadrul ONU va fi concentrată pe:
  - Promovarea și apărarea intereselor naționale de securitate și dezvoltare ale țării noastre, obținerea calității de membru ales al instituțiilor specializate ale ONU, valorificarea efectivă a programelor de asistență pentru dezvoltare, consolidarea capacităților naționale privind protecția drepturilor omului și asigurarea coeziunii sociale etc.;
  - Promovarea strategiilor globale de dezvoltare social-economică durabilă și pe eradicarea sărăciei;
  - Promovarea strategiilor globale privind diminuarea consecințelor nefaste ale schimbărilor climatice și protecția mediului înconjurător;
  - Cooperarea internațională privind consolidarea păcii și a securității internaționale, controlului armamentelor și dezarmarea, reglementarea crizelor și a conflictelor regionale, desfășurarea operațiunilor umanitare și de pacificare, combaterea pandemiilor și protecția sănătății publice etc.;
- Activitatea în cadrul OSCE va fi axată pe:
  - asigurarea susținerii eforturilor privind identificarea unei soluții pașnice, cuprinzătoare și durabile a acestui conflict în baza respectării suveranității și integrității teritoriale a Republicii Moldova în frontierele sale recunoscute pe plan internațional;
  - sprijinirea eforturilor întreprinse în cadrul OSCE în vederea prevenirii și reglementării conflictelor regionale, revitalizării regimului de control asupra armelor convenționale în Europa, protecției mediului înconjurător, asigurării libertății mijloacelor mass-media etc.
- Cooperarea în cadrul Consiliului Europei se va concentra pe:
  - Implementarea Planului de acțiune al Consiliului Europei pentru Republica Moldova 2021-2024;
  - Asigurarea unei interacțiuni strânse cu Comisia Europeană pentru Democrație prin Drept (Comisia de la Veneția), Grupul de State împotriva Corupției (GRECO), Comitetul părților la Convenția pentru protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale (Comitetul Lanzarote), Comitetul ad-hoc pentru inteligența artificială (CAHAI) și altor structuri ale Consiliul Europei;
  - Efectuarea pregătirilor de rigoare pentru exercitarea președinției Republicii Moldova în cadrul Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei;
  - Implementarea Strategiei naționale de prevenire și combatere a spălării banilor și finanțării terorismului pentru anii 2020–2025;

- Intensificarea cooperării cu Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei în vederea implementării unor noi proiecte de țară;
- Implementarea celui de-al doilea Plan de acțiuni pentru anii 2021-2024 privind promovarea memoriei Holocaustului și a culturii toleranței în vederea combaterii rasismului, antisemitismului, xenofobiei și altor forme de intoleranță;
- Realizarea în deplină măsură a angajamentelor asumate de către Republica Moldova la momentul aderării la Consiliul Europei în vederea finalizării procedurii de monitorizare și trecerii la un alt nivel de dialog în cadrul APCE.
- Guvernul va promova în continuare dialogul și cooperarea cu NATO și statele aliate, inclusiv în cadrul Inițiativei de Consolidare a Capacităților de Apărare, Platformei de Interoperabilitate, precum și a Inițiativei de Consolidare a Integrității, în baza Planului Individual de Acțiuni al Parteneriatului Republica Moldova-NATO (IPAP) pentru anii 2021-2023, având drept scop principal avansarea procesului de modernizare a sectorului de securitate și apărare, precum și consolidarea capacităților instituționale pentru a face față noilor sfidări la adresa securității statului și a cetățenilor săi;
- Guvernul va efectua pregătirile de rigoare în vederea preluării și exercitării cu succes a președinției rotative în cadrul OCEMN, începând cu ianuarie 2022 pentru un termen de șase luni, precum și în cadrul GUAM, începând cu ianuarie 2022 pentru un termen de un an.

Diplomația economică

- Guvernul va întreprinde acțiunile de rigoare în vederea sporirii eficienței diplomației economice, având drept scop extinderea și aprofundarea cooperării internaționale a Republicii Moldova în domeniul comercial-economic, promovarea exporturilor produselor și serviciilor moldovenești, promovarea și apărarea intereselor agenților economici moldoveni, extinderea piețelor de desfacere, atragerea investițiilor și a asistenței tehnice și umanitare, preluarea tehnologiilor avansate și a know-how-urilor, diversificarea surselor de energie și asigurarea securității energetice și alimentare, conectarea la proiectele de infrastructură energetice și de transport din Europa Centrală și de Sud-Est și din arealul Mării Negre;
- Guvernul va întreprinde măsurile necesare în vederea valorificării din plin a avantajelor dialogului și a cooperării în cadrul CSI, SEEC, RCC, OCEMN, și GUAM privind circulația liberă a persoanelor, dezvoltarea comerțului, sferei sociale și schimburilor cultural-umanitare.

Sprijinirea diasporei

- Guvernul va întreprinde acțiunile de rigoare în vederea sprijinirii diasporei moldovenești, având în vedere contribuția valoroasă a acesteia la dezvoltarea social-economică a țării, inclusiv prin promovarea mecanismelor de protecție socială a lucrătorilor migranți moldoveni și sprijinirea asociațiilor culturale, în baza convențiilor internaționale și a unor acorduri bilaterale în această materie, asigurarea condițiilor favorabile pentru participarea la alegerile din Republica Moldova, inclusiv prin exercitarea dreptului la vot prin corespondență sau în mod electronic, facilitarea și îmbunătățirea serviciilor consulare și de documentare a cetățenilor peste hotare etc.

Consolidarea capacităților instituționale

- Guvernul va întreprinde acțiunile de rigoare în vederea adaptării și consolidării cadrului juridic și instituțional al serviciului diplomatic al Republicii Moldova și altor structuri guvernamentale implicate în realizarea politicii externe, inclusiv prin ameliorarea legislației naționale în vigoare, elaborarea și adoptarea unor strategii de politică externă și sprijinire a diasporei, întărirea capacităților instituționale ale serviciului diplomatic pentru prestarea unor servicii consulare de înaltă calitate și protejare a cetățenilor moldoveni aflați peste hotare, extinderea reprezentării diplomatice, valorificarea mai eficientă a potențialului institutului consulilor onorifici etc.;
- Consolidarea instituțională a serviciului diplomatic pe principii de profesionalism;
- Modernizarea administrării financiare și administrative a serviciului diplomatic;
- Extinderea geografică a rețelei consulare în zonele prioritare pentru diaspora Republicii Moldova;
- Dezvoltarea cooperării cu societatea civilă, mediul academic, centrele analitice de profil;
- Sprijinirea demersurilor și promovarea candidaților naționali la posturi de funcționari internaționali de o manieră transparentă și pe criterii de competență;
- Consolidarea competențelor digitale și a securității cibernetice a serviciului diplomatic;
- Modernizarea serviciilor consulare, uniformizarea procedurilor, interoperabilitatea cu bazele de date ale altor instituții publice, extinderea spectrului de servicii consulare acordate peste hotare și modernizarea echipamentului necesar. Aceasta va conduce la micșorarea cozilor și a timpului de procesare a documentelor.

AFACERI INTERNE

Viziunea: Funcționalitatea și capacitatea de operare a structurilor Ministerului Afacerilor Interne au fost puternic afectate de implicarea politicului în domeniul de responsabilitate a MAI, de politica de cadre bazată pe interese de grup și politici de operare rezultate din înțelegeri și divizarea sferelor de influență. Pentru asigurarea unui sistem de drept democratic și funcțional, bazat pe aplicarea legii, protejarea interesului cetățeanului și prestarea serviciilor de calitate va fi asigurată sinergia dintre structurile subordonate MAI, sincronizarea și uniformizarea eforturilor de exercitare a atribuțiilor instituționale, redarea demnității angajaților din structurile afacerilor interne, strictă subordonare prevederilor legale și toleranței zero față de actele de corupție. Investiția în resurse umane calificate, motivate dedicate și instruite corespunzător în paralel cu modernizarea instituției prin dezvoltarea noilor instrumente inteligente va crea confortul de siguranță și securitate. Transpunerea în viață a acestui obiectiv va permite un acces mai rapid la informație, informarea de o manieră simplă, corectă și precisă a cetățeanului oriunde nu s-ar regăsi, simplificarea procedurilor de achiziționare a serviciilor, un grad mai mare de vizibilitate și transparență, eficientizarea costurilor. Comunicarea transparentă internă și externă a Ministerului Afacerilor Interne va fi la fundamentul unei instituții moderne, unde interesul cetățeanului prevalează. Reanimarea unui dialog pro-activ și transparent cu toți actorii interesați din sistemul afacerilor interne va sprijini și oferi instrumente adiționale de evaluare și de reducere a riscurilor și amenințărilor.

Acțiuni prioritare

Coeziunea și eficiența instituțională

- Depolitizarea sistemului afacerilor interne prin asigurarea unui management integru, profesionist și orientat spre performanțe;
- Revizuirea modului de operare și fortificarea capacităților de epurare a sistemului afacerilor interne de angajați cu grave probleme de integritate și lipsă de etică

profesională și centrarea pe prevenirea comportamentelor distructive și ilegale și consolidarea rezilienței la factorii ce favorizează astfel de comportamente;

- Analiza funcțională a Ministerului Afacerilor Interne pentru eliminarea discrepanțelor de ordin legal, instituțional și organizațional;
- Dezvoltarea documentelor de politici necesare pentru eficientizarea activității Ministerului Afacerilor Interne pornind de la analiza amenințărilor, potrivit așteptărilor populației și îndreptat spre creșterea nivelului de siguranță a cetățenilor;
- Asigurarea elaborării și îmbunătățirii cadrului normativ funcțional și interoperabil pentru prevenirea și combaterea fenomenelor care atentează la viața, sănătatea sau bunurile omului;
- Crearea unor condiții prietenoase de restabilire a atractivității meseriei de angajat al Ministerului Afacerilor Interne și crearea unor condiții propice de exercitare a activității potrivit principiului „prin excelență”.

Inovație și instrumente inteligente

- Evaluarea structurilor și modului de operare a subdiviziunilor MAI în vederea optimizării cheltuielilor, creșterii calității serviciilor și ralierei la cele mai bune practici internaționale,
- Digitalizarea serviciilor prestate cetățenilor prin simplificarea procedurilor de achiziționare și recepționare ale acestora în condiții de siguranță și de trasabilitate instituțională;
- E-transformare a proceselor, operațiunilor și activităților interne ale Ministerului Afacerilor Interne;
- Îmbunătățirea sistemului de instruire și introducerea componentei de E-learning pentru creșterea capacităților de a răspunde la noi provocări precum și suport pentru cooperare la nivel național și internațional;
- Managementul integrat în domeniul ordinii publice, frontieră și intervenții de urgență pentru asigurarea serviciilor de calitate și siguranței oamenilor;
- Creșterea capacității de intervenție și reducerea timpului de reacție la solicitările cetățenilor.

Interacțiune eficientă cu comunitatea, mediul asociativ și partenerii

- Revitalizarea platformelor de comunicare și cooperare cu societatea civilă, partenerii internaționali și mediul asociativ pentru asigurarea transferului de expertiză, consultare și creșterea încrederii în poliție focusat pe un sistem eficient orientat pe cetățean,
- Promovarea drepturilor și libertăților omului printr-o sinergie comună;
- Asigurarea implementării modelului de indicatori de performanță bazat pe calitate și nu cantitate în corespundere cu tendințele globale moderne,
- Eliminarea și reducerea riscurilor și amenințărilor în sectorul de ordine publică și securitate, frontalier și intervenții de urgență, în special relele tratamente și tortură, rețineri ilegale, discriminarea, neglijență, abuzuri sau/și corupție.

SECURITATE ȘI APĂRARE

Viziune: Considerând faptul amplasării Republicii Moldova într-o zonă marcată de instabilitate și de existență a pericolelor active de securitate, Guvernul va consolida capacitățile naționale de apărare în scopul asigurării unui potențial operativ de descurajare a creșterii riscului astfel de amenințări în proximitatea sa geografică și corespunzător asigurării apărării statului. Concomitent, efortul sectorului de apărare va fi direcționat spre sporirea capacității

gestionării diferitelor tipuri de crize, în cooperare cu instituțiile abilitate din domeniul securității naționale și autoritățile publice, prin avertizare timpurie, reacție rapidă și gestionare efectivă cu reabilitare post-criză.

Acțiuni prioritare:

- Reformarea și modernizarea sectorului de apărare și securitate reieșind din interesele naționale ale Republicii Moldova și a noilor provocări la adresa securității naționale, regionale și globale;
- Dezvoltarea capacităților militare și creșterea capacității operaționale necesare asigurării apărării naționale;
- Consolidarea capacităților forțelor sistemului național de apărare în gestionarea situațiilor de criză, dezvoltarea și perfecționarea interacțiunii și cooperării dintre ele;
- Ajustarea documentelor de politici în domeniul securității și apărării naționale pentru a face față noilor amenințări și provocări la securitatea națională;
- Eficientizarea procesului decizional în cadrul guvernării sistemului de securitate și apărare națională, asigurarea transparenței decizionale și financiare a instituțiilor din sectorul de securitate și apărare;
- Consolidarea parteneriatelor bilaterale și multilaterale în domeniul apărării și securității naționale cu partenerii strategici ai Republicii Moldova;
- Contribuirea la Politica de Securitate și Apărare Comună a Uniunii Europene și continuarea cooperării cu Alianța Nord-Atlantică în cadrul Planului Individual de Acțiuni al Parteneriatului (IPAP), Inițiativei de Consolidare a Capacităților de Apărare (DCBI) și altor programe benefice pentru modernizarea sectorului de apărare a Republicii Moldova;
- Dezvoltarea capacităților de informații, contrainformații și securitate reieșind din contextul pericolelor noilor tehnologii informaționale.
- Dezvoltarea capacităților de asigurare a securității informaționale, cibernetice și de comunicare strategică;
- Eficientizarea utilizării capacităților comune regionale de control și apărare a spațiului aerian național; ajustarea cadrului legal privind controlul și apărarea spațiului aerian național;
- Intensificarea contribuției Armatei Naționale la asigurarea păcii prin participarea în cadrul misiunilor internaționale;
- Continuarea procesului de profesionalizarea graduală a Armatei Naționale, inclusiv prin creșterea ponderii militarilor prin contract și a atractivității profesiei militare;
- Ajustarea cadrului legal privind protecția socială a militarilor și familiilor acestora, a veteranilor Forțelor Armate și a participanților la conflictele militare. Asigurarea măsurilor de creștere a calității și de îmbunătățire a condițiilor de serviciu în cadrul sistemului de securitate și apărare națională.

REINTEGRAREA ȚĂRII

Viziunea: Sporirea atractivității Republicii Moldova prin respect pentru drepturile omului, reforme interne, combaterea corupției, creșterea economică, înradacinarea spațiului de democrație. Intensificarea dialogului în formatul 5+2, care are drept scop restabilirea statului întregit prin negocieri pașnice, diplomatice, cu asigurarea suveranității și integrității teritoriale a Republicii Moldova în hotarele ei internațional recunoscute. Asigurarea funcționalității depline a statului reintegrat ca singurul subiect al dreptului internațional, care garantează

drepturile fundamentale și libertățile cetățenilor săi, principiile de guvernare democratică, liberă exprimare și alte libertăți fundamentale.

Acțiuni prioritare:

- Acțiuni diplomatice active cu partenerii externi pentru reintegrarea țării cu asigurarea suveranității și integrității teritoriale a Republicii Moldova în hotarele ei internațional recunoscute;
- Includerea în negocierile în formatul 5+2 a problemelor social-economice, drepturile omului, libera circulație și reglementarea politică a conflictului;
- Formarea unui consens dintre principalele forțe politice referitor la principiile de bază ale reglementării politice a conflictului;
- Construirea unui consens național referitor la reglementarea conflictului;
- Cooperarea mai strânsă cu țările vecine, inclusiv Ucraina, pentru a asigura managementul comun al frontierelor;
- Lupta cu contrabanda și corupția ca un deziderat în reglementarea pașnică, politico-diplomatică, a conflictului;
- Oferirea sprijinului necesar locuitorilor din stânga Nistrului în combaterea crizei pandemice COVID-19, inclusiv prin programe de vaccinare;
- Implementarea proiectelor social-economice menite să contribuie la rezolvarea problemelor cu care se confruntă oamenii, asigurarea serviciilor guvernamentale de calitate pentru cetățenii Republicii Moldova de pe ambele maluri;
- Asigurarea locuitorilor din stânga Nistrului cu anumite servicii disponibile pentru locuitorii de pe malul drept al Nistrului;
- Acțiuni concrete în domenii de interes major pentru oameni, cum ar fi combaterea criminalității, dezvoltarea agriculturii și protecția mediului pe ambele maluri.